

ΕΩΣ ΙΤΑΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1972

ΕΤΟΣ ΙΑ' - ΑΡ. 120

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Έκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν «Ο ΑΩΟΣ»

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΔΗΜ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 73, Ἀθῆναι

ΓΡΑΦΕΙΑ: Βύσσης καὶ Καΐρη 2 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐσωτερικοῦ : Δρ. 100 — Κοινοτήτων : Δρχ 150 — Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 8
Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς Κονίτσης δρχ. 75

Διευθυντής: ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ, Αγίας Ζώνης 48 — Ἀθῆναι
Τυπογραφείου Κ Ἀθανασίου, Ἀριστοφάνους 9 — Περιστέρι

Ἀνταποκριτής ἐν Κονίτσῃ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἀντιπρύπος ἐν Ἰωαννίνοις: ΑΡ. ΠΥΡΡΟΣ δικηγόρος, ὁδὸς Μπότσαρη τηλ. 654

» ἐν Θεσσαλονίκη: Κ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ιατρός, ὁδὸς Ἰκτίνου 4, τηλ 78.949

Ἐμβάσματα: ΔΗΜ. ΜΗΛΙΓΚΟΝ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 73 (Τόμεὺς 70.)

Ἀλληλογραφία : ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Αγία, Ζώνης 48 — Ἀθῆναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐξώφυλλο	:	Παγώνη: Τοιχογραφία Ἀγίου Γεωργίου Δράκιας 1815. Κατεστράφη τὸ 1955.
Κίτσου Μακρῆ	:	Γιάννης καὶ Θανάσης Παγώνης
Γιαν. Λ.	:	Ὀρεινοὶ καὶ Μεθόριοι.
Β. Νικοπούλου	:	Ο Πατὴρ Παῖσιος, ὁ Φιλοθεῖτης.
Ἀν. Εὐθυμίου	:	Βούρμπιανη.
»	:	Τὰ πρὸ ἑκατονταετίας.
Γεωργ. Γκούντου	:	Ο Γάμος μου. Καὶ ποιήματα.
Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας	:	Νέα ἀπὸ τὴν Πατρίδα.

Γιάννης καὶ Θανάσης Παγώνης — Δυὸς Χιοναδίτες ζωγράφοι στὸ Πήλιο —

Τοῦ κ. ΚΙΤΣΟΤ ΜΑΚΡΗ

Μὲ τὴν αὐγὴ τοῦ 19ου αἰῶνα, ἔμφανίζεται στὸ Πήλιο ἡ μορφὴ τοῦ Χιονατίδη ζωγράφου Παγώνη ποὺ κυριαρχεῖ γιὰ σαράντα περίπου χρόνια (1800 - 1838). Καλλιτέχνης ἀνισος καὶ πληθωρικὸς ζωγραφίζει δεκάδες σπίτια καὶ ἐκκλησίες. Μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο του κατεστράφη ἡ ἔπαθε σημαντικὲς φθορές. Ἡ ζωγραφικὴ του παρουσιάζει τέτοιες διακυμάνσεις ποὺ νὰ δικαιολογεῖται δὲ πειρασμὸς νὰ ἀποδώσουμε ἕνα μέρος της σὲ ὀνεξέλεγκτους μέτριους βοηθούς. Ὁρμητικὸς καὶ μακάριος, λυρικὸς καὶ ψυχρὸς ἀφηγητής, ἐπιμελῆς ἐκτελεστής καὶ βιαστικὸς προχειρογράφος, θὰ ἥταν ἕνα πρόβλημα ἂν μιὰ πιὸ προσεκτικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ἔργου του δὲν ἀποκάλυπτε τὴν βαθύτατη συνέπεια ποὺ ὑπάρχει σὲ δὴ τὴ διακύμανση ποὺ τὸ χαρακτηρίζει.

Ο Παγώνης, γνήσιο τέκνο τῆς ἐποχῆς του, εἶναι ἀντιμεταφυσικὸς, ἀγαπᾷ τὴν πραγματικότητα. Ὁχι τὴν κοντινὴ αὐτὴ ποὺ μὲ τὴν καθημερινὴ συνάφεια ἀποδυναμώνεται συγκινησιακὰ μὰ ἐκείνῃ ποὺ ἡ χρονικὴ ἡ τοπικὴ ἀπόσταση τῆς μαλακώνει τὴν τραχύτητα. Ἀπὸ τὴν ἀποψη ἀυτὴ στέκεται ἀνάμεσα στοὺς ζωγράφους τῶν ἀρχοντικῶν τῆς Σιάτιστας καὶ τῶν Ἀμπελακίων ἀκόμα καὶ τῆς Δράκιας, που ζωγραφίζουν πολὺ μακρινὲς πολιτεῖες—τὴν Βενετιά, τὴν Πόλη, τὴν Βιέννη—καὶ τοῦ Διονυσίου Μαρέτσου, ποὺ στὰ 1800 ζωγραφίζει στὸν νάρθηκα τοῦ Ἀγίου Νικολάου Μετσόβου, τὸ ἴδιο τὸ Μέτσοβο. Οἱ πολιτεῖες ποὺ ζωγραφίζει περισσότερο ἀπέχουν λιγοήμερο καὶ μὲ τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς του, ταξείδι. Εἶναι ἡ Χαλκίδα, ἡ Λαμία, ἡ Ἀταλάντη, τὰ Μετέωρα, τὸ Ἀγιον Ὅρος.

Οἱ μεταφυσικὲς μορφὲς τῶν Ἀγίων δὲν ἔνεργοῦν μέσα του σὰν ἔρεθίσματα. Τὶς πλάθει λοιπὸν ψυχρὲς καὶ σχεδὸν δμοιόμορφες. Μόλις δμως ξεφύγουν ἀπὸ τὴν

ἀπομόνωση μέσα σ' ἕνα μονόχρωμο φόντο καὶ ἔνταχθοῦν σὲ μιὰν ἀφηγηματικὴ σύνθεση, δταν ἀρχίσουν νὰ δροῦν μέσα σὲ συγκεκριμένο χῶρο μὲ σπίτια, δέντρα, ἐπιπλα, νὰ συμμετέχουν, τότε παίρνουν ζωὴ καὶ ξυπνοῦν τὴ δημιουργικὴ δύναμη τοῦ ζωγράφου μας. Ὁταν ζωγραφίζει τὰ ἀδιάφορα σ' αὐτὸν ἐπαναλαμβανόμενα διακοσμητικά, βιάζεται νὰ τελειώσῃ δπως δπως. Μὰ δταν κάνει τὰ φρέσκα ζωηρόχρωμα λουλούδια μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ εὐκίνητους μίσχους, τὰ χυμώδη φροῦτα, τότε γίνεται λυρικός. Ἡ λαϊκὴ τέχνη εἶναι ἀπρόσωπη, μὰ οἱ τεχνίτες της καὶ κυρίως οἱ ζωγράφοι ἔχουν πρόσωπο.

Ο Παγώνης ζωγράφιζε στὶς ἐκκλησὶες τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου στὴ Δράκια, τῆς Ἀγίας Τριάδας, στὸ Ἀνήλιο τῆς Ἀγίας Μαρίνας, στὸ Κισσό, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου στὸ Νεοχώρι, τὰ ξωκλήσια τῆς Παναγιᾶς κοντὰ στὴ Δράκια καὶ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου κοντὰ στὸν Κισσό, τὸ νάρθηκα τῆς Ἀγίας Τριάδας Μακρινίτσας, τὸ παράσπιτο τοῦ Τριανταφύλλου στὴ Δράκια, καὶ διάφορα ξωκλήσια στὸ Ἀνατολικὸ Πήλιο. Ἔγκαταστάθηκε μόνιμα στὴ Δράκια καὶ παντρεύτηκε χωριανή.

Τὴν τέχνη τοῦ ζωγράφου μαθαίνει κτὸ γυιός του Θανάσης. Γεννήθηκε στὴ Δράκια γύρω στὰ 1825 καὶ πέθανε τὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 19ου αἰῶνα. Ζωγράφιζε κυρίως μικρὲς φορητὲς εἰκόνες ποὺ τὶς πουλοῦσε κάθε καλοκαίρι στὰ χωριὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου. Μέτρια ἔργα καὶ πολλὲς βιαστικά.

Μὲ κέφι ζωγραφίζει τὸ δωμάτιο ὑπόδοχῆς τοῦ σπιτιοῦ του. Τὸ περιζώνει μὲ ζωγραφικὴ φρίζα ποὺ διακόπτεται μόνο ἀπὸ μερικοὺς φεγγίτες στὸ νότιο τοῖχο. Στοὺς τρεῖς τοίχους, τὸ βορεινό, τὸ δυτικὸ καὶ τὸν ἀνατολικό, ζωγραφίζει το-

'Ορεινοὶ καὶ μεδόριοι

Τοῦ κ. ΓΙΑΝ. Α.

‘Ο Μάστρο - Χρῆστος δὲν ἀγαποῦσε τίποτα ἄλλο, ἔξω ἀπ’ τὶς ἀναμνήσεις του. Κι ἀπ’ τὴν πλευρὰ αὐτὴ ἦταν μιὰν ἀκραία περίπτωση.

Πρὶν ἀπὸ τριάντα χρόνια, εἶχε ικι ǒλας ὄγδονταρίσει. Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει, πῶς τὰ τριάντα πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς του — τὰ καλύτερα χρόνια — τάχε ζήσει στὸν περασμένο αἰώνα.

πία τοῦ κάμπου καὶ στὸ νότιο ἀνάμεσα σὲ μπαρὸκ διακοσμητικὰ ποὺ πλαισιώνουν τοὺς φεγγίτες, τὶς προσωπογραφίες τοῦ Ρήγα Φεραίου, καὶ τοῦ Ἀλέξανδρου Τψηλάντη. Τὰ τοπία τοῦ Θανάση Παγώνη, πλημμυρίζουν ἀπὸ εἰρωνικὴ τρυφερότητα. Τὰ σπίτια τῶν κολλίγων εἶναι ταπεινά, προσκολλημένα πάνω στὴν ὠχροπράσινη γῆ. Κόκκινες οἱ δίρριχτες στέγες, ὥχρα οἱ φωτισμένες πλευρές τους, ὥχρα μὲ ǒμπρα οἱ σκιερές. Χαμηλὲς σὰν τὰ σπίτια καὶ οἱ ἐκκλησοῦλες. Ἡ ταπεινωσύνη τῶν χτισμάτων αὐτῶν ὑπογραμίζεται ἀπὸ τὸ ψηλό, περήφανο, ὑπεροπτικὸ θᾶλεγα σπίτι τοῦ τσιφλικᾶ στὴν ἀκρη τοῦ χωριοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ πελώρια δένδρα.

Ἐπάνω στὴ φωτεινὴ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σκορπίζει μικρὲς φιγοῦρες ἀπὸ ζῶα, σκιαγραφημένες μὲ μαῦρο χρῶμα. ‘Ολα—μικρὰ καὶ μεγάλα στὸ φυσικό τους —σχεδιάζονται στὸ ǐδιο μέγεθος.

‘Ο Θανάσης Παγώνης ξεχωρίζει μὲ ὅξυδέρκεια τὸ σχῆμα τοῦ κάθε ζώου καὶ τονίζει μὲ κέφι τὰ ǐδιαίτερα χαρακτηριστικὰ καὶ τὴν ἀντιπροσωπευτικὴ κίνησή του. Ἡ κότα, ὁ σκύλος, ἡ ἀλεποῦ, τὸ βόδι μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ τόνισμα τῶν χαρακτηριστικῶν τους καὶ τὴ ζωηρὴ κίνηση, θυμίζουν τὰ κινούμενα σκίτσα τοῦ σημερινοῦ κινηματογράφου.

Οἱ χωριανοί, ὅπως ἦταν κορακοζώϊτος, εἶχαν ξεχάσει ἀπὸ πότε ὁ Μάστρο - Χρῆστος ικάθονταν στὸ χωριὸ ἄνεργος. Αὐτὸς ὅμως ἐπίμενε, πῶς εἶχε ξοδέψει ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του, στὸ γιαπί, δουλεύοντας σὰ μάστορας.

Στὴν ἀρχὴ μὲ τὸν πατέρα του, στὸ νταΐφὰ τοῦ Μάστρο Κώστα τοῦ Βουρμπιανίτη («Μάστορας μὲ μυαλό», ἔλεγε). Λίγο μετά, παρέα μὲ τὸν Βασίλη Χαρισιάδη τὸ Μεσαρίτη καὶ τὸ Μάστρο Νικόλα, Κατσίκη. Ἀργότερα ὁ ιαθένας τους ἔκανε τὸ δικό του μπουλούκι - νταΐφά, σὰ πρωτομάστορες...

Τἄλεγε καὶ τὰ ξανάλεγε ὁ Μάστρο - Χρῆστος, σὰ νάταν ικι ǒλας χθὲς. ‘Ωστόσο ἀπὸ τὸ μονόλογον αὐτό, ὅλοι τὸν ἀπόφευγαν.

Πέρναγε ἀπ’ τὴν λόντζια (τὸ μεσοχώρι), ὅταν ἦσαν ιμαζεμένοι ἐκεῖ οἱ χωριανοί, κι ἐνοιωθεῖς νὰ φυσάει ικρύος ἀγέρας. Ἔκοβαν τὴν κουβέντα. Γύρναγαν τὴν πλάτη. Κανένας δὲν τοῦ ἀπηύθυνε τὸ λόγο... Σὰ νάταν περιττός. Ἀικόμα ικι ὁ ικύρ Χαράλαμπος, μὲ ǒλο τὸν ὄρθιογισμό του, τὸν θεωροῦσε «νούμερο», ποὺ πάει νὰ πῆ, «μισοπάλαβο»... Τὸ καταλάβαινε κι αὐτὸς ικι ἔστριβε... Διπλοτριπλοκουμπωνόταν, στὸ χιλιομήτραλωμένο σακκάκι του — μήτε τὸ κατακαλόκαιρο τὸν ἔπιανε ἡ ζέστη, μήτε τὸ ικαταχείμωνο τὸ ικρύο —, ικι ἀραίωνε, ἀπαρατήρητος καὶ δυσαρεστημένος. Τοῦχο - τοῦχο στὸ σοικιάκι, ἀπ’ τὴν ἄλλη μεριά. Ντάκα - ντούκα τὸ μπαστούνι. Σκυφτός. Βρίζοντας. Κι ὥπειλῶντας.

‘Ηταν ἡ ὥρα, ποὺ ἡ ψυχὴ του γίνονταν τσακμακόπετρα. Κλειστὸς σὰ σαλίγκαρος. Παράφορα δύσκολος καὶ κακός... Στὸ κούτελό του ἀπλώνονταν ιμιὰ ικρύα πάχνη. Κι ἀνελέητη μπόρα ἔδερνε τὴν κατακόκινη μακριά του μύτη, πούχε γεννήσει ἐδῶ καὶ κάμπισα χρόνια στὶς ἄκρες, ἄλλα μικρότερα μυτάκια κι ἔμοιαζε μὲ φραγκοσυκιά...

Οι Γαναδιώτες, όπως είχαν ξεκόψει από την κλάπα (μαστορική), δυὸς και τρεῖς γενιές πρωτύτερα, τὸν ἔβλεπαν σὰν ἀπομεινάδι ἐνὸς ἄλλου κόσμου, πούθελαν νὰ ξεχάσουν. Καὶ τὸν ἀπόρριπταν.

Στὰ μυαλά τους ἔτρεχε ἡ Βλαχιά. Κι ἡ Αἴγυπτος. Μ' ὅλη τὴν μαγεία και τὴν σαγήνη. Ἀσίγαστες. Ἡ πολυτέλεια τῆς Κάλεα Γικρίδιτσε. Ἡ ὁμορφιὰ τοῦ Πάρκουλ Τραντάφυρολ... Τὰ θεάματα τοῦ Τσισμιτζίου... Στὸ Βουκουρέστι. Τὸ θέατρο τῆς Ἀλάμπρας. Κι ἡ πλατεία τοῦ Μωχάμετ "Ἀλη στὴν Ἀλεξάνδρεια..."

Ἐνῶ ὁ καῦμένος ὁ Μάστρο - Χρῆστος, εἶχε ξεμείνει στὸ γιαπί. Σκαρφαλωμένος στὴ σκαλωσιά. Μὲ τὸ ἄγιάζι. Στοὺς χειμῶνες μὲ τὰ ικεσάτια ποὺ μάκρυναν. Στὰ πρώϊμα ιαλοκαύρια... Καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἐνταχθῇ στὸ καινούριο. Σταματημένο ρολόϊ.

Ωρες - ώρες, τὸ ιμάτι του ἀγρίευε. Κάκιωνε. Πλημμύριζε πίκρα. Ἐσφιγγαν τὰ πυκνά του φρύδια. Ἐπαιζαν ἀνήσυχες οἱ φλεβίτες στὰ μηλίγγια του. Ζάρωνε ὁ θίασος τῆς ιμύτης του. Καὶ τεντώνονταν περίεργα, τ' ἄστρο και ἱκοφτὸ πηγούνι του.

Δὲν ἔμπαινε στὴν ἐκκλησιά. Δὲν ζύγωνε στὸ μεσοχώρι.

Μόνιμος στάχος του, οἱ ξενητεμένοι «ψωράρχοντες», όπως ἔλεγε.

Δὲν ἥθελε μὰ τοὺς βλέπει οὔτε ζωγραφίστούς.

Δὲν χώνευε τὶς ὀπλωμένες, στὶς τσέπες τοῦ γιλέκου τους, χρυσὲς ικαδένες. Δὲ χώνευε τὸ μπαγιασόνι (σκληρὸ ψάθινο ιαπέλλο) στὸ κεφάλι τους. ("Οπως ἦταν πλάκα τὸ κεφάλι ἀπὸ πίσω — ἡπειρώτικο — σὰ «καρδάρα» ποὺ ἔλεγε ὁ Μάστρο - Χρῆστος, τὸ ὄλοστρόγγυλο ψαθί, ἀφηνε ἐνα ικενὸ «κυκλικὸ τμῆμα» στὸ πίσω μέρος, ἔτσι, ποὺ σὲ πολλὲς περιπτώσεις — ἀνάλογα μὲ τὸν ικεφαλικὸ δείκτη τοῦ βραχικεφαλισμοῦ, μποροῦσε νὰ μπῆ και νὰ βγῆ ἀπὸ κεῖ μέσα μιὰ γροθιὰ ικλεισμένη). Δὲν χώνευε τὸν τρόπο πούστριθαν τὸ μουστάκι τους. Τὴν ἐπιτήδευση στὰ χείλη τους, γιὰ νὰ ιδείξουν τὰ χρυσά τους δόντια. Τὸν τρόπο, ποὺ μοίραζαν τὰ δῶρα ὅταν γύριζαν ἀπὸ τὴν ξενητειά. Μαντήλια, φουστάνια, μπορμπούλες, τσαρούχια, μπίρι μπίλια... Τὸ ὕφος τους, στὸ πρώτο στασίδι τῆς ἐκκλησιᾶς, ὅταν ὁ ἐπίτροπος τοὺς ἔφερ-

νε τὴ «φιγούρα» (ἀνθοδέσμη μὲ λουλούδια και δαφνάκι), γιὰ τὸ «καλωσώρισες» κι αὐτοὶ πετοῦσαν τὸ πεντόλιρο στὸ δίσκο, σὰ νάταν ἐνα τίποτα. Σὰ νὰ μὴν τὸ λογάριαζαν.

— «Πόσα πιάτα νάπλυναν γι' αὐτὸ τὸ ναπολεόνι; σιγοψιθύριζε ὁ Μάστρο - Χρῆστος. Πόσα ἀποφάγια ἔγλυψαν γιὰ νὰ τὸ κονομήσουν...».

Δὲν χώνευε προπαντὸς τὴν παχυδερμικὴ κι ἀνάλγητη ἀξίωσή τους, ἀπὸ τὶς νέες γυναικες τους, γι' ἀπόλυτη συζυγικὴ πίστη κι ἀμόλυντο ἀσκητισμό, στ' ἀτέλειωπα χρόνια τῆς ἀπουσίας, ποὺ μέσ' τὸν πυρπολούμενο ἀπὸ τοὺς ἀσίγαστους ιεροὺς καημοὺς αὐτὸ χώρο, σήμαινε ίσόβια καταδίκη κάθε χαρᾶς, και κατασπάραγμα τῆς ζωῆς στὰ δρια τοῦ παραμορφωτικοῦ παραλογισμοῦ... Δράμα καθολικό, ποὺ παίζονταν σὲ συγκλονιστικοὺς τόνους και καταλυτικὲς τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης διαστάσεις, κάτω ἀπὸ τὶς ἀκύμαντες ἐπιφάνειες. Γιαυτό, κι ὁ μάστρο Χρῆστος, κάγχαζε μακάβρια, σὰν ἔβλεπε τοὺς ξενητεμένους νὰ φροντίζουν, ἀνυποψίαστοι, φτάνοντας στὸ χωριό, τὰ γλέντια τους — τὰ ζιαφέτια — ὅπως ἔλεγαν, μὲ τὰ δργανα και τοὺς γύφτους πάνω στὴ Λουπότσανη, στὴ Βόρτσα και τοῦ Γιώγκου.

«Κλαίω στοὺς γάμους
και γελῶ στὶς κηδεῖες...»

Σ' αὐτὰ τὰ γλέντια, οἱ χωριανοὶ πήγαιναν πεινασμένοι «Γιὰ νὰ γλύψουν κόκκαλο», ἔλεγε ὁ Μάστρο Χρῆστος, κάνοντας τεμενάδες, γελῶντας μὲ τ' ἀνοστα ἀστεῖα τῶν ξενητεμένων και χαύοντας τὶς φανταστικὲς ιστορίες τους. Ἐξὸν ἀπὸ τὸν Μάστρο - Χρῆστο βέβαια, πούμνησκε μόνος στὸ χωριό, σὰ λύκος. Περπάταγε στὰ σοκάκια. Χτύπαγε τὸ μπαστούνι του, σὰν ἀφεντικό. Καὶ τ' ἀπολάμβανε...

— «Ἔτσι εἶναι ἔλεγε... Ὁταν μεθάει ὁ Τζιμινάδης ὅλοι λέτε: Κάνει κέφι ὁ ἀφέντης. Ὁταν ξερνάει ἀηδίες ὁ Τζιμινάδης: Τί ὠμορφα ποὺ τὰ λέει. Ὁταν δὲν λέει τίποτα ὁ Τζιμινάδης: Συλλογιέται ὁ ἀφέντης τὶς σκοτούρες του. Καὶ κάνετε μπράκ... Ὁταν ὅμως πίνω και γὼ ὁ ιαψερὸς καμμιὰ στάλα, μ' ἀποπαίρνετε: Τοῦ ικλώτσου και τοῦ μπάτσου. Οὐ! νὰ χαθῆς, σκατόγυψε,

πάλι μπεκρούλιασες». "Οταν κουβεντιάζω, όλοι στραβομουτσουνιάζετε «Μάς ξεκούφανες». Και μού γυρνάτε τήν πλάτη. "Οταν κάθομαι στήν άκρη ιμου και σάς άκούω, μουρμουρίζετε: «Τὸ βούλωσε ὁ μοῦτος κι ἡσυχάσαμε».

"Ανεξάρτητα ἀπ' τὶς «μπηχτές» αὐτὲς τοῦ Μάστρο - Χρήστου, έγὼ καταλάβαινα, πώς οὔτε γιὰ τὰ ἄνοστα ἀστεῖα τῶν ξενητεμένων, γέλαγαν οἱ περισσότεροι χωριανοί, οὔτε τεμενάδες ἔκαναν, οὔτε κι «ἔχαυταν» δλες τὶς φανταστικές των ίστορίες. "Άλλος ήταν ὁ λόγος: "Ολοι τοῦτοι, πούμνησκαν στὸ χωριό, εἶχαν ἀνάγκη νὰ γελάσουν. Κι ἀκόμα εἶχαν ἀνάγκη νὰ παιγνιδίσῃ ἢ φαντασία τους. Εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ιάποιους μύθους. Οἱ πολιτεῖες τοῦ θρύλου, ἢ ώραία ζωή, οἱ ὅμορφες γυναῖκες, τὰ παλάτια, οἱ ἐκκλησίες, οἱ ἀπέραντες πλατεῖες, τὰ πολύχρωμα ὑφάσματα, τὰ χρυσαφικά..., ήταν ἔνας μύθος κείνα τὰ χρόνια, ποὺ ἄναβε τὴν φαντασία.

Γιὰ τοὺς χωριανοὺς δὲν εἶχε σημασία, ἀν τοῦτα δσα ἔλεγε ὁ ξενητεμένος, ήταν ἀλήθεια ἢ ψέμματα. Σημασία εἶχε γι' αὐτοὺς ἢ «Εἰκόνα». Ἡ ἀφορμή, ποὺ τοὺς ἔδινε γιὰ «ψυχικὴ φυγή». Ἡ ζωντανὴ παρουσία τοῦ μύθου. Ἐξωτική. Πολύχρωμη. Μπιχλιμπιδωτή. "Ενας εἶδος τσίρκου. Και τὴν ἀπολάμβαναν.

"Άλλωστε ἔκει δὲν βρίσκεται, ἢ ἔξήγηση ὅλων τῶν φανταστικῶν ἀπεικονίσεων, στὶς τοιχογραφίες τῶν παλιῶν σπιτιῶν μὲ τὴν Πόλη, τὴν Βενετιά, τὰ ιαστρα τῆς Βουδαπέστης... ποὺ δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέση μὲ τὴν πραγματικότητα; Και τελικά: Τούτη ἡ ψυχικὴ φυγὴ δὲν ήταν ἔνας ἀπὸ τοὺς σοβαρότερους λόγους, τῆς σύγχρονης μετανάστευσης;

Αὐτὰ δμως δὲν τὰ ιαταλάβαινε ὁ Μάστρο - Χρήστος. Κλειστὴ καρδιά. Μοναχική. Σὰ στρείδι. «"Ενας ήττημένος ίδεαλιστὴς ποὺ χτυπάει τυφλὰ τὴν κοινωνία, ὅπου ζεῖ». «"Εξαντλημένος ἀπὸ θύελλες και ἥλιους, διαβρωμένος και τρελλαμένος.

ιμία ντροπιασμένη ὄργη νὰ στεφανώνει τὸ μπερδεμένο του κεφάλι
ξέχασε δλα τὰ παιδικά του χρόνια, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὄνειρα ποὺ εἶχε τότε γρήγορα ἢ σκεπή, ἀλλὰ ποτὲ ὁ ούρανὸς πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι...

Τὸ μόνο ποὺ ἔβρισκε σωστό, και ίδεν σχολίαζε, ήταν δταν οἱ ξενητεμένοι ἔφτιαχναν κανένα ξωκκλήσι, ἢ παράγγελναν στοὺς Χιοναδίτες ἀγιογράφους, καμμιὰ εἰκόνα... Γιὰ τὴν ψυχὴ τῶν πεθαμένων...

—.—

Σκέφθηκα ιάποτε νὰ πλησιάσω τοῦτον τὸν μονόχτωτο και περίεργο ἄνθρωπο, ποὺ ὠστόσο θεωρούσα πολύτιμο, σὰ τὸ τελευταῖο ζωντανὸ μουσεῖο, μιᾶς μακρινῆς ίστορίας, ποὺ ἡ ὄλοκληρωτικὴ μεταστροφή, στὸν μεταναστευτικὸ προσανατολισμό, τῶν τελευταίων χρόνων, πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ιόντευε νὰ ἔξαφανίσῃ.

Δὲν μ' ἔνδιάφεραν τόσο οἱ ἀντιδράσεις τοῦ ψυχικοῦ του ικόσμου, ὁ στριμμένος χαρακτήρας του κι ἢ παραξενιά του, δσο αὐτὸς τοῦτος ὁ κόσμος ποὺ ἔφερνε μέσα του. Ἡ παράδοση τοῦ χτίστη. Κι ὁ πολιτισμὸς τοῦ τόπου...

Και δὲν μετάνοιωσα... Εἰν' ἀλήθεια, πὼς στὴν ἀρχὴ μὲ μπέρδεψε μὲ κάτι ἀκατανόητες καθαρεύουσες. "Υποψιάζομαι, πὼς θὰ περιμενε αὐτὴ τὴ συνάντηση και εἶχε προετοιμάσει τὸ λόγο του. Μὰ τί «λόγος» Θεέ μου!

Προσπαθούσα νὰ ιαταλάβω ποὺ τὸ πήγαινε μ' αὐτὰ πούλεγε. "Άλλὰ δὲν ἔβρισκα ἄκρη. Κάτι ήθελε νὰ πῇ γιὰ τὸν πατέρα μου, τὴ γνωριμία τους, ἀλλὰ μὲ παραπλανούσε πετάγοντας στὴ μέση «ἄλλα τῶν ἀλλῶν».

«...Πώποτες ἔξηγέρθην και ἐπιστρεψάμην τῷ πατρὶ ὑμῶν Τῆς μακαρίτισσας θειὰ Βασίλως, ἐκ τοῦ χωρίου Σταριτσάνης, καθ' ὅτι ἔχωλενε ἐκ τοῦ δπισθίου ποδός, τὸ δποῖον ἥτυχησε νὰ λάβη κατὰ πρῶτον γάμον ἔναν ἀνυπρόκοπον Κώτσο Μπίθαν ὀνομαζόμενον, και μετάβαντες διὰ διαθήκην — τὸ δποῖον ὁ πατὴρ ὑμῶν συνεβούλευσάμην...».

Εἶπα μέσα μου: «"Εμπλεξα μὲ παλαβό». Και σκέφθηκα, πὼς θάταν φρονιμώτερο ν' ἀποσυρθῶ, μιὰν ὥρα γρηγορώτερα. "Ωστόσο, ἔβλεπα τὸν ιαύμένο νὰ ὑποφέρη, ψάχνοντας νὰ βρῆ ἥχηρὲς λέξεις, περίεργες, ποὺ φυσικὰ δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέση μὲ τὸ νόημα... Και διαισθανόμουνα, πὼς δλο τοῦτο τὸ «πανηγύρι», ήταν ἔνα εἶδος ἐπισημότητας «ἀξιοπερίεργης»... Μὲ τρόπο πάσχισα νὰ τὸν βγάλω ἀπ' τ' ἀδιέξοδο ἀφουγκραζόμενος, ἀλλὰ μὴ λέγοντας τίποτα. "Ωστε νὰ σβήσῃ ἔτσι

τὸ καθαρευουσιάνικο μένος του. Καὶ πραγματικά, ἥρθε καὶ ἔπεσε, ἀπότομα. Σὰ νὰ ἔξαντλήθηκε ἡ πηγή... Καὶ μπήκαμε μαλακὰ - μαλακὰ στὴ στρωτὴ κουβέντα.

‘Ο μπάρμπα - Χρῆστος, κρατοῦσε στὸ λόγο του, δλους τοὺς παλιοὺς ἴδιωματισμούς. “Εκοβε τὰ φωνήντα κι ἔτσι μία φράση πολλυσύλλαβη καταντοῦσε λέξη μονοσύλλαβη, ἥ δισύλλαβη. Κάθε τόσο ἔβαζε στὴ μέση μία λέξη, ποὺ τὴν ἐπαναλάμβανε ἐκνευριστικά. ‘Αλλοτε πάλι χρησιμοποιοῦσε ὄρολογία μαστορίτικη — στὴν γλώσσα τῶν Κουδαρέων. “Οταν σταματοῦσε νὰ σκεφτῇ, ἄρχιζε μὲ τὸ «γυιέ μου», ποὺ τὸ μάκραινε καὶ τὸ ὕγραινε. “Ολ’ αὐτά, ἔκαναν τὸ λόγο δυσάρεστο. Κουραστικό. Καμμιὰ φορὰ δυσνόητο. ‘Ωστόσο πολὺ ζουμερό... Κι ὅλο στοχαζόμουν ἀκούγοντάς του:

«Ἐκεῖνο ποὺ μέσα στὴ ἵδια τὴ γλώσσα ἐκφράζεται, δὲν μποροῦμε ἐμεῖς νὰ τὸ ἐκφράσουμε μὲ τὴ γλώσσα...».

— Ἡταν ποτὲ τὸ Γαναδιὸ μαστοροχώρι κύρ - Χρῆστο, ὅπως ἡ Βούρμπιανη, ἡ Πυρσόγιανη, οἱ Χιονάδες, τὸ Ζουπάνι, οἱ Χουλιαράδες, τὰ Πράμαντα;

— «Νὰ σ’ ποῦ γυιέ μ’» Καὶ συνέχιζε: «Τὸ λοιπόν. Πάπου—προσπάπου, εἴμασταν δλοι στὸ Γαναδιὸ χτίστες. Τί νὰ σ’ κάνῃ ὁ καψερὸς ὁ κοσμάκ’ς, Λέει...”Η τσοπαναρέοι ἐπρεπε νᾶναι, ἥ χτίστες. Μόνον ἀπ’ δταν βγῆκε ἥ μόδα τῆς Βλαχιάς, «σκόρπ’σε» (σκόρπισε). «Τὸ λοιπόν» Κείνα τὰ χρόνια, στὸ χωριὸ τὰ ικαλοκαίρια, ἀπόμνησκαν οἱ γέροι, οἱ σακατεμένοι, οἱ τσοπαναρέοι κι ὁ Κασιμάτης ὁ γύφτος. “Ολοι οἱ ἄλλοι ἐπαιρναν τὰ μάτια τους. “Άλλοι, μὲ τοὺς Βουρμπιανίτες. “Άλλοι, μὲ «τσ’ χωριανοί». Στοὺς νταϊφάδες. Καὶ ποὺ δὲν «έφτάναμαν». Καὶ στὴν παλιὰ ‘Ελλάδα «πηγαίναμαν» καὶ τὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας «όργωσαμαν». Καὶ στὸ “Αγιο “Ορος. Καὶ στὴ Φιλιππούπολη...”Αχ δμορφα χρόνια γυιέ μ’. “Οταν «τελειώναμαν» τὸ τσατὶ (σκεπή) καὶ «σκούζαμαν» γιὰ ν’ ἀκούσῃ ὁ Μπαρός, ὅπως λέγαμαν στὰ κουδαρέϊκα (τὴ γλώσσα τῶν μαστόρων) τὸν νοικοκύρη (έργοδότη): «Αράτ - μαράτ». Κι ἔρχονταν τότε αὐτὸς κι ἡ «ντετσκά» (ἡ γυναῖκα του) κι οἱ «ἀγγίδες» (τὰ κορίτσια), γιὰ νὰ μᾶς φέρν (φέρουν) λογιαστὰ «καλούδια»...

Κι ἔπεφταν τὰ «κράνια» (χρήματα)... Κι ἄιντε ὕστερα παρὰ πέρα...».

— Καλὰ Μάστρο - Χρῆστο, οἱ παπάδες δὲν κάθονταν στὸ χωριό;

— «Νὰ σ’ ποῦ γυιέ μ’» Ἡταν χωριὰ μὲ πολλοὺς παπάδες, πούταν χασομέρηδες, δίχως ἐνορία. Κι ἀπ’ αὐτούς, δλο καὶ θάταν κάποιος ποὺ θὰ λειτουργοῦσε. Στὸ Γαναδιό, δμως δὲν εἶχαμαν τέτοια. Πολλὲς φορὲς ὁ παπᾶς ἀπ’ τὸ χωριό, ἔρχονταν στὸ μπουλούκι. Καψάλλιζε τὰ γένεια του, παρατοῦσε τὰ ράσα. Πέταγε τὴ μαύρη σκούφια κι ἔβαζε ικαλπάκι. Τὸν παλιὸ ικιρό, οἱ παπάδες δὲν διάφεραν καὶ πολὺ ἀπὸ μᾶς, τοὺς ἄλλους, στὸ ντύσιμο. Μόνο ποὺ φόραγαν μαύρα. Στὸ μπουλούκι, τὸν «έλέγαμαν» Μάστρο - Χαράλαμπο, Μάστρο - Γιώργο. Καὶ τὸ κρατούσαμαν μυστικό. Βλέπεις; Δὲν τόχε ὁ κόσμος σὲ καλὸ νὰ ξέρῃ, δτι στὸ σπίτι του δούλεψε παπᾶς. Μοναχά, σὰ συναπταντούσαμαν κλέφτες, ὁ παπᾶς ἔβγαζε μέσα ἀπ’ τὸν τουρβά, τὸ πετραχείλι γιὰ νὰ δείξῃ ποιός εἶναι. Κι οἱ ικλέφτες ἀναμεροῦσαν. Θυμάμαι κι ἐγὼ μιὰ φορὰ στὸ Φουρκιώτικο, μᾶς εἶχε στήσει ικαρτέρι ὁ ικαπετάν - Κελεπούρης... ‘Άλλ’ δταν εἶδε τὸν Παπαθανάση... τοῦ φίλησε τὸ χέρι κι ἔφυγε... ἀ

— Οἱ γύφτοι δὲν ἔρχονταν μαζί σας;

— Μπά, τί χάλευαν (ζητοῦσαν) οἱ γύφτοι στὸ συνάφι μας «γυιέ μ’». Αύτοὶ κάθονταν στὸ χωριό, γιὰ τὰ σιδερικά, καὶ τὰ λαλούμενα. Κάθε χωριὸ εἶχε κι ἀπ’ δναν γύφτο. Οἱ γύφτοι ήταν ἀναγκαῖοι. “Επαιρναν τὸ γύφτικο τῆς χρονικῆς. Καλαμπόκι ἡ στάρι. Ικουλούρες καὶ ικόκινα αύγα... Καὶ τσελίκωναν τ’ ἀλέτρια, τὰ δικέλια κι δλα τὰ σιδερικά... Τὸ Κεράσοβο κι ἡ Βούρμπιανη... εἶχαν περισσότερους γύφτους...”Εμεῖς στὸ Γαναδιό, δὲ θέλαμαν δεύτερο, γιατὶ αὐτοὶ ήξεραν τ’ ἀρβανίτικα καὶ γίνονταν σπιούνοι, καὶ ικολαούζοι στοὺς κολωνιάτες. Γιὰ τὰ ζιαφέτια, (τὰ γλέντια) μαζεύονταν, ὁ γύφτος τῆς Μεσαριάς, ὁ γύφτος τοῦ Μποτσφαριοῦ, κι ὁ δικός μας, κι ἔκαναν κουμπανία.

— Μόνο ἀπ’ τὴ μαστορικὴ ζούσατε Μάστρο - Χρῆστο;

— «“Οχι γυιέ μ’». Εἶχαμαν καὶ χωράφια καὶ ἀμπέλια καὶ ζωντανὰ καὶ μελίσσια στὴ Δέσινα...”Υφαιναν κι οἱ γυναῖκες στὸ σπίτι: Ποδιές, ικλούφες, σακκούλια... καὶ τὰ

πουλούσαμαν στὸ Παζάρι τῆς Κόνιτσας. Σπέρναμαν καὶ κορκάρι. Μαζεύαμαν σαλέπι στὰ λόγγα κι ἀκόμα παλιότερα πρινοκόκκι ἀπ' τὰ πουρνάρια πέρα στὴν "Αη Βαρβάρα...". Ομως τὸ «ἔχος» αὐτὸ δὲν ἔφτανε... Εμένα καὶ ὁ πατέρας μου κι ὁ πάπος μου κι ὁ πάπος τοῦ πατέρα μ' ἀπότι ἔλεγαν, ήταν μαστόροι. Κι ἡ «τρανή μου» ἀπ' τὸν πατέρα μου, ήταν ἀπ' τοὺς Ριγκαίους, ἀπ' τὴν Καστάνιανη, πούταν ὅλοι μαστόροι. Τή λέγαιμε «Μάϊκο». Αντρογυναῖκα, κι εἶχε μιὰ φωνὴ καμπάνα. Ποῦ νὰ μ' ἀφήσῃ ἡ Μάϊκο μ' νὰ τραβήξω γιὰ τὴ Βλαχιά; Σκέφτονταν τὰ χωράφια... Τὸ σπίτι... Τὸ χωριό... Κι ἔτσι μὲ πῆρε ὁ πατέρας μου ἀπὸ κοντὰ ικι ἔγινα μάστορας... Ή μαστορικὴ εἶχε ψωμὶ «τὸ τινις». Στὴν Κόνιτσα, στὰ Ζαγόρια, Στὰ Γιάννινα, στὸ «Ελληνικό»... (τὴν ἐλεύθερη Ελλάδα)... Εφτιαναν σπιτόπουλα, σπίτια, σπιταρώνες, ἀρχοντικά. Βρῦσες. Γιοφύρια. Χάνια. Μαγαζιά. Εἰκκλησιές... Μοναστήρια... Μετόχια... Τὸ φύσαγαν. Κι ἀκάμα παλιότερα, ὅπως λέν, εἶχαν βρῆ τὸν τρόπο τους ἔκει. Βλέπεις γυιέ μ' ἄλλος τόπος. Εἶχαν μπεῖ «στὸ ντορό» (εἶχεν ἀποκτήσει ἡ ζωή τους ἐναν οἰκονομικὸ ρυθμὸ ἀπὸ χρόνια...). Καὶ ξόδευαν γιὰ λοῦσο. Εμπόριο τὸ λὲν αὐτό... Καὶ πῶς τὸ μυριζόμασταν ἔμεῖς οἱ μάστοροι;... Απὸ μακριά... Σὰν τὸ στρινιό τὸ ψοφίμι... Ακόμα καὶ τοὺς ἀρχοντες ξεχωρίζαμαν ἀπὸ ικεινοὺς πούθελαν μπιχλιμπίδια «γιὰ νὰ σκάσουν οἱ γειτόνοι». Κι αὐτοὶ ήταν γιὰ μᾶς. Γιατὶ τοὺς λαναρίζαμαν (δουλεύαμε) καὶ δόστου αὐτοί. «Κάνε καὶ τοῦτο. Κάνε καὶ ικεῖνο». Καὶ τελειωμὸ δὲν εἶχε... Εμεῖς ἔδω γυιέ μ' εἴμασταν στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ικι εἶχαμαν καὶ τοὺς Κολωνιάτες «χαβαλέδες» (χαλαστῆρες). Τὶ νὰ κάνουμε; Γινήκαμαν μαστόροι, κτίστες, πελεκάνοι, μαντεμιτζῆδες, μαραγκοί, νταβαντζῆδες, ταλιαδόροι, ἀγιογράφοι... ζωγράφοι. Ακόμα καὶ κιρατζῆδες. Δουλειὲς ποὺ θέλουν χέρια καὶ πόδια. Μυαλὸ καὶ τέχνη. Ετσι πουλούσαμαν τὴ δουλειά μας ικαὶ τὴν τέχνη μας ικαὶ φέρναμαν τὸν παρὰ κατὰ δῶ. Εἴμασταν ικαὶ θεοσεβούμενοι. Στὰ χωριὰ ποὺ πηγαίναμαν ιάναμαν καὶ τὸν ψάλτη. Εἰκεῖ παρὰ κάτω δὲν εἶχαν ἴδεα ἀπὸ βυζαντινά... Καὶ μᾶς εἶχεν ὁ Θεὸς καλά. «Αν θέλ' σ νὰ ξέρ' σ»: Ολοι ἀπὸ τσοπαναρέοι ξεκινήσαμαν. Εἰκεῖνοι, δημως ήταν τυχεροί... Κι ἔμεῖς δημως ἀπὸ

κοντὰ σ' αὐτούς, δὲν πήγαμαν χαιμένοι... Μὴν ἀκοῦς τί λένε τώρα τοῦτοι οἱ παραλοίσμενοι... Πήραν τὰ μυαλά τους ἀέρα μὲ τὶς Βλάχες (Ρουμάνες), πούναι μουρντάρες (βράμικες) καὶ ἔχουν τοῦ κόσμου τὰ καριόλια (ἀρρώστιες)... Δὲν βλέπεις τὸν Κ... πῶς κατάντησε;... Ετσι ήταν δταν ἔφυγε;... Σὲ ρωτῶ;...

— Γιὰ πές μου, Μάστρο - Χρῆστο, πῶς χτίζατε ἔνα σπίτι;

— Αμ, ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω γυιέ μ'; Πολλὲς φορὲς μᾶς παράγγελναν:

«Μάστρο - Χρῆστο... ἄμα πάρης τὴ γραφή μου, πάγενε στὴν Πυρσόγιανη, πάρε ἵσαιμε πέντε μάστορες, πέντε καλφάδες, πέντε παιδιὰ κι ἀνάλογα μουλάρια, ικι ἐλάτε νὰ μὲ βρήτε νὰ συμφωνήσουμε. Θὰ ικάνω τὸ σαράϊ μου... Δουλειὰ ἔχει γιὰ δυὸ χρόνια... Καὶ ύγιαινε...».

Βλέπεις σὲ ιάθε τοῦχο, ἔνας μάστορας χτίζει ἀπ' ἔξω, ἔνας ἀπὸ μέσα. Τὰ παιδιὰ φτιάχνουν τὴ λάσπη καὶ τὴν κουβαλοῦν στὴ πλάτη, μὲ τὶς κουπάνες. Τὰ μουλάρια κουβαλοῦν τὰ ὥλικά... πέτρες, ξύλα, λάσπη, χῶμα,... ὅτι εἶχεν ὁ τόπος... Τοῦνδλα ιαμμιὰ φορά... πλίνθες... Κι οἱ πελεκητάδες, καταγῆς, πελεκοῦνε τ' ἀγικωνάρια... Άλλοτε πάλι πηγαίναμεν ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ ψάχνοντας γιὰ «μπουρμπολόϊ» (μερεμέτια)... Ο πρωτομάστορας, έκανε τὸ σχέδιο σὲ χαρτί, ὅπως τόθελε τ' ἀφεντικό. Εδειχνε τὶς σκάλες, τοὺς νοντάδες, τὴν ικρεβιβάταν, τοὺς χρυτζερέδες, τὸ χειμωνιάτικο, τὶς λόντζες... τὰ μαγειριά... Ανάλογα. Επειτα συμφωνούσαν τὴν πληρωμή. Κι ἔγραφαν τὸ κοντράτο...

«Ο ύποφαινόμενος... συμφώνησα μὲ τὸν Μάστρο... γιὰ νὰ φτιάσῃ τοὺς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ μου, ικαὶ διὰ πληρωμήν, θέλω τοῦ δίνω ἀπὸ γρόσια πέντε, ώς παράδεις δέκα τὴν ιάθε ήμέραν διὰ τοὺς ἄνδρες, διὰ δὲ τῶν παιδιῶν, ἀπὸ γρόσια δύο, ώς παράδεις εἴκοσι πέντε καὶ ἀπὸ ἔνα γρόσι τὴν ιάθε ἐνδομάδα γιὰ Σαββατιάτικο εἰς τὸν καθένα...».

«Οταν δημως, τ' ἀφεντικὸ βιάζονταν, γιατὶ εἶχε νὰ παντρέψῃ τὴν θυγατέρα του, ικι ηθελε τὸ σπίτι γρήγορα, τὸ κοντράτο γίνονταν ἀλλοιώτικα... γίνονταν, ὅπως ἔλεγαν, ἄλλος «σιασμός»...».

«Τὸ σπίτι νὰ τελειώσῃ σὲ σαράντα ἡμέρες. Κι ὅταν κτίζει νὰ παίρνη διὰ πληρωμήν, ἀσπρα 35 τὴν κάθε ἡμέραν κι ὅταν θὲν κτίζει, νὰ πληρώνῃ ἀσπρα 25 εἰς τὴν ικάθε ἡμέραν...».

. Τὸ σπίτι δένονταν στὸ θεμέλιο, στ' ἀγκωνάρια καὶ στὰ χατίλια. Καὶ τὰ τρία ὥταν δουλειὰ τοῦ πρωτομάστορα. Αὐτὸς σημάδευε τὸ θεμέλιο. «Εχτίζε τ' ἀγκωνάρια. Καὶ διάλεγε τὸ ξύλο γιὰ τὰ χατήλια. (ξυλοδεσιές). Καραγάτσι ἦ φτελιά... «Οταν ἔμπαινε τὸ θεμέλιο, ὁ μπαρός, ἔσφαζε τ' ἄρνι, καὶ μεῖς τὸ μανεύαμε (τρώγαμε). Τροχεύαμεν (πίναμε) κι ἀπὸ λίγο θόδου (τσίπουρο). Κάναμαν τὸ σταυρό ιμας καὶ βάζαμαν μπροστά... Τάκα - τούκα, τάκα - τούκα ἀκούγονταν σὰ ραφτομηχανή, τὰ τσιόκια, τὰ σφυριά, τὸ μυστρί, τὰ κοπίδια... Πήγαιναν κι ἔρχονταν.... Οἱ γεροντότεροι ἔβαζαν τὸ μυαλὸ καὶ τὰ παιδιὰ τὰ χέρια. Κάναμαν τὶς σκαλωσιές, μὲ τὰ ντερέκια ὄρθια, καὶ μιὰ σιάλα λιθαρίσια ἀπὸ κάτω. Χτίζαμεν μὲ λάσπη καὶ ἀσβέστη. Καὶ κάθε τόσο βάζαμαν τὰ χατίλια, ἐνα ἀπὸ μέσα κι ἐνα ἀπ' ἔξω καὶ τὰ ικαρφώναμε μὲ δυὸ κλάπες. Στ' ἀρχοντικά, οἱ τοῖχοι γίνονται ἀψηλοί, μ' ἐνα ιδύο πορτέλλα καὶ παραθυρόπουλα, πούχαν κανάτια καὶ σιδεριές, ποτλῷ - ποτλῷ ίακ. Ήδη τοιχοθεζή ίακι ήδη τοιχεύντο σπίτι, γίνονταν μὲ τσατμά, ὅλες οἱ μπάλλες, ἦ μοναχὰ οἱ μπροστινές, αὐτὲς πούζελεπταν τὸν ὄβορὸ (αὐλή) ἦ τὸ δρόμο. Κι ἔτσι τὸ σπίτι πέταγε πρὸς τὰ ἔξω κι ἄνοιγε. Μὲ τὶς λόντζες (τὰ σαχνίσια, ὅπως τὰ λὲν στὴ Μακεδονία) πάνω στὰ ξύλινα φουρούσια... Καὶ μὲ τὰ «σατζάκια», τὶς ὀστρέχες, ποὺ ἔβγαιναν ἔξω ἀπ' τὸ τσατὶ (τὴ στέγη) ικαμμιὰ φορά, ίσαμε ἐνάμισυ μέτρο, γιὰ νὰ μὴ γλύφῃ τὸ νερὸ καὶ νὰ προστατεύεται ὁ τσατιμάς... «Ο τσατμὰς ὥταν καὶ γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ χωρίσματα... Πάνω στὸ μπαγνταντί, (τὸν ξύλινο σκελετὸ τοῦ τσατμά) ποὺ τὸν ἔδεναν οἱ παγιάντες (διαγώνια ξύλα) ικαρφώνονταν οἱ μπαγντατόπηχες, κι ἀπάνω κεῖ ἔπεφτε τὸ χάρτζι Λάσπη, μ' ἄχυρο ἦ μαλλὶ κι ἀσβέστη. «Οπως τέλειωναν οἱ τοῖχοι στὴν ικρφή, γύρω - γύρω, ἔμπαιναν τὸ «τσιμπέρ - νταμπάν» (χοντρὸ ιαδρόνι) ποὺ ικαρφώνονταν στὶς γωνιές μὲ τὰ φυλαχτάρια... Κι ἀπάνω κεῖ ικαρφώνονταν τ' ἄλλα νταμπάνια (δοικάρια), οἱ μπαμπάδες καὶ τὰ μακάσια,

(τὰ ψαλλιδάρια, τὰ διπλάρια, πάνω στά... τσατίλια), ποὺ ἀγκάλιαζαν τὸν ἀμουργὸ τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ τσατί, (σκεπῆ) ἀνάλογα πρὸς τὸν τόπο, φκιάχνονταν μὲ κεραμίδια ἦ μὲ πλάκες. Στὸ Ζαγόρι ὥταν τὰ σπίτια ὅλα μὲ πλάκες. Στὴν Κόνιτσα ὅλα μὲ κεραμίδια. καὶ μόνο στὰ σταλάγματα ἔμπαιναν πλάκες. «Ενα εῖδος μόδας...

Οἱ σκάλες, τὰ ικάγικελα, οἱ ντουλάπες, τὰ πατώματα, οἱ μεσανταράδες μὲ τὶς παραθύρες (έσοχές), τὰ τόξα στὰ δοξάτα, τὰ μπάσια, τὰ ικουφώματα, οἱ πόρτες, τὰ κανάτια στὰ παραθύρια, (γιατὶ τζαμιλίκια δὲν εἶχαν κεῖνα τὰ χρόνια τὰ σπίτια), οἱ φεγγίτες μὲ τὰ πολύχρωμα τζαμάκια, οἱ κασσέλες, τὰ σεντούκια, τ' ἀμπάρια, οἱ κούνιες, οἱ λαβράδες καὶ ὁ ψευτοκουμπές (ταμπλάς) μὲ τὸ ρόδακα στὴ μέση τοῦ ταβανιοῦ, ὥταν δουλειὰ τοῦ ιμαραγκοῦ καὶ τῶν ταλιαδόρων (σκαλιστῶν) ἀπ' τὸ Τούρνοβο, ποὺ ἔρχονταν μὲ τὰ σκεπάρνια τους, μὲ τὰ πριόνια, τὰ ξυλοσφύρια, τὶς ματσόλες, τὰ λούκια, τὶς συρόμπιες, τὰ σικαρπέλλα, τὰ τρυπάνια, τὶς ράσπες, τ' ἀκόνια... Ξύλα ἔμπαιναν ἀνάλογα τὸν τόπο. Κι ὥσαν τσάμια τσιλιαδίτικα. Λεύκες. Καστανιές. Φτελιές. Ικαραγάτσια... ἦ καὶ Καρυδιές, ὥταν ἔμπαινε σκαλιστὸς διάκοσμος. Στρωτός... Κουφωτός... Ἀνάλογα.

Καμιὰ φορά, στὰ σπίτια μέσα, ἔμπαιναν τελευταῖοι κι οἱ ζωγράφοι. Οἱ Χιοναδίτες. Ζωγράφιζαν τοὺς τοίχους, τὰ ταβάνια καὶ τὰ κανάτια τῶν ντουλαπιῶν, μὲ γιρλάντες, λουλούδια, ζῶα. «Εφτιαχναν τοὺς ψευτοφεγγίτες. Χρύσωναν τὰ ξύλα... Πότιζαν στὴν ιάρχη τὸ ξύλο μὲ μπόλικη κόλλα. Τὸ γύψωναν, ἔπειτα, ἀλαφρὰ μὲ γύψο καὶ κόλλα. Κι ύστερα, τ' ἄλειφαν μὲ ἀμπόλι (συνδετικὴ ὕλη). Κι ἀπάνω κεῖ, πέρναγαν τὸ μάλαγμα (χρυσόφυλλο), σφίγγοντάς το μὲ τὸ κόκκαλο...

— «Ετσι ποὺ μᾶς τὰ λὲς Μάστρο - Χρῆστο, ὥταν σὰ νὰ κτίζατε μόνο ἀρχοντικά...

— «Οχι... «Οχι ἀπ' ὅλα κτίζαμε... Ἀλλά, βλέπεις..., τ' ἀρχοντικὰ καὶ τὰ σαράγια, ὥταν κεῖνα ποὺ μᾶς τράβαγαν... Εἶχαν λούσο... Μᾶς ἀφηναν καὶ παράδες... Ἀλλὰ καὶ κεῖ φανερώνονταν ὁ καλὸς ὁ ιμάστορας... Ἀπὸ κεῖνα μᾶς ἔμαθε ὁ κόσμος, ὅπου κι ἀν πατούσαμε...

Καὶ γιὰ κεῖνα περηφανεύόμασταν καὶ

ημεῖς. Λίγο τόχεις νὰ περνᾶς ἀπ' τὴ Σιάτιστα καὶ νὰ βλέπης γραμμένο πάνω στὰ τζαμάρια τοῦ καλύτερου ἀρχοντικοῦ:

«Ἄν ρωτᾶτε ἄρχοντες ποιός μάστορας τὸ ἔχτισε, Νάκος τ’ ὄνομα, ἀπ’ τὴν Κόνιτσα...».

Τί νὰ προλάβης νὰ κάνης σ' ενα σπιτό-
πουλο, στὰ καμποχώρια, μὲ μιὰ κάμαρα ἥ
μὲ δυό, σόμπατο, ποὺ δ νοικοκύρης τὸν βλέ-
πεις νὰ δυσκολεύεται; Θυμῶμαι καὶ σπίτια
πούχαν ἀκόμα τσατὶ ἀπὸ κλαριά... Σὲ τσο-
παναρέους... Καὶ ζοῦσαν ἀνάκατα ἔκει ἀν-
θρῶποι καὶ ζωντανά... Μὲ τὸ βαρελοπίθωμα
καὶ τὸ γαστρολόγο, χωνευτά... Κι ὅλα τὰ
σέα καὶ τὰ μέα... Φτώχια νὰ ἴδοῦν τὰ μά-
τια σου γυιέ μου... Φτιάχναιμαν, ἔπειτα καὶ
σπίτια κάπως ικαλύτερα... Μὲ κατώῃ ἀπὸ κά-
τω γιὰ τὰ ζωντανὰ καὶ μὲ ικάμαρες ἀπὸ πά-
νω. Τὸ χειμωνιάτικο. Τὸ νοντά. Τὴν καμα-
ρούλα... Ἔτσι κι ὄρθοποδοῦσε κανένας, μὲ
τὴν «πραγματεία», ποὺ λέν, ἀνέβαζε τὸ σπί-
τι του Ικανὰ δυὸ ίμέτρα... Ἔνοιωθε ἀσφάλεια
περισσότερη. Τ' ἀρχοντικά, ὅμως, ξεχώριζαν.
Ήταν σὰ κάστρα... Σὰ κοῦλες. Σκιάζονταν
τοὺς κλέφτες, τότινις, οἱ ἀρχόντοι, κι ἔπια-
νων τὰ ψηλώματα... Ἔφραζαν ἀκόμα καὶ τὸν
πλακόστρωτο ὁβορὸ (αὐλή) μὲ θεόρατες
μάντρες. Καὶ κλείνονταν μέσα... Ἔτσι, ποὺ
νὰ μὴν βλέπονται οἱ κυράδες στὸν ὁβορό, ὅ-
ταν πήγαιναν στὴ βρύση ἥ τὴ στέρνα, στὸ
ἀναγκαῖο, ἥ στὸ μαγειριό, καὶ στὸ φοῦρνο...
Τὴν ἔξωθυρα μὲ τὰ γυφτόκαρφα ἀπ' ἔξω,
καὶ τοὺς σιδερένιους ρεζέδες, τὶς ἀμπάρες,
καὶ τὶς σιδεριὲς ἀπὸ μέσα, «δὲν τὴν ἔκα-
νες ζάπι» μὲ τίποτα... Ἀσε, ποὺ πάνω ἀπ'
τὴν πόρτα, ἥταν οἱ ζεματίστρες, κι οἱ πολε-
μίστρες. Ποιός κόταγε νὰ πλησιάσῃ;... Στὰ
κατώγια, ποὺ ἥταν τ' ἀμπάρια γιὰ τ' ἀλεύ-
ρι, τὰ βαρέλια κι οἱ ικάδοι, γιὰ τὸ κρασί, τὰ
μουσκέττα γιὰ τὰ γλυκά, οἱ τζοῦμες μὲ τὸ
λωστὸ γιὰ τὸν ικαφέ, τὰ ξύλα τῆς χρονιᾶς, οἱ
κουκουσούλες... τὸ φῶς ἔμπαινε ἀπὸ κάτι
χαραμάδες... πούταν μαζὶ καὶ πολεμίστρες...
Γιὰ ν' ἀνεβῆς ἀπ' τὸ πλακόστρωτο τοῦ κα-
τωγιοῦ, στ' ἀνώῃ, ὅταν ἥ σικάλα δὲν ἥταν
πέτρινη, ἀπ' ἔξω, στὸν ὁβορό, ἔπρεπε νὰ
περάσης μέσα ἀπ' τὴν γκλαβανή, (ικαταπα-
κτή), ποὺ τὴν σκέπαζαν ικαὶ δὲν ἔβλεπες τί-
ποτα. Ἡ γκλαβανή σ' ἔβγαζε στὴν κρεββά-
τα — τὸν ἥλιαικό —. Μὲ τὰ μπάσια γύρω

- γύρω, τὴ τζαμαρία μπροστά, καὶ τὶς πόρτες ποὺ πᾶν γιὰ τὰ ιδωμάτια... Στὸν «ἀντρίκιο», στὴν «λόντζια», στὸ «χουτζερέ», στὸ «χειμωνιάτικο», — τὸ καθιστικό —, στοὺς «νοντάδες»...

„Έχεις προσέξει, γυνέ μου, τὸ σπίτι τοῦ Ξεινοῦ, ἔδω στὸ Γαναδιό; Τὸ Σουρλαΐκο στὴν Πυρσόγιανη; Τὰ Μπεκιαραίκα καὶ τὸ σαράϊ τοῦ Χουσὲν μπέη στὴν Κόνιτσα; Τὸ σπίτι τοῦ Μίσιου στὰ Γιάννινα; Εἰδες τὴν πέτρα τους; Εἶναι σὰ νὰ σοῦ κρένη. Τὸ δεσμό της. Τὰ χρώματά της. „Οταν παίζουν στὸν ήλιο. Μιὰ - μιά. „Ορθιες ἦ πλαγιαστές. Οἱ ἀρμοὶ ἀκόμα φέρνουν τ' ἀχνάρια τοῦ μάστορα ποὺ τοὺς ἐπλασσε μὲ τὰ χέρια του, σὰ πηλό... Τ' ἀγικωνάρια. „Ολα στὸ μέτρο. Οὔτε παραπάνω, οὔτε παρακάτω. Ἀνάλαφρες. Ἡ κάθε μία μὲ τὸ δικό της. Σὰ μιὰ σειρὰ ἀπὸ σκαλίσματα, μερακλή ταλιαδόρου. Σὰν ἄνθρωποι, ζωντανοὶ ποὺ κουβεντιάζουν... Ἀκόμα κι οἱ ξηρολιθιές, ὅταν εἶναι ἀπὸ παλιὸ μάστορα... Τραγουδῶνε... Ποῦ ξανάγινε τέτοιο «θάμα» γυνέ μου..., τέτοια ἀρμονία, ποὺ νὰ σοῦ «στρώνῃ» τὴν ψυχή. Νὰ σ' ἀναγαλλιάζῃ; Τὴν ἐπιασες ποτὲ νὰ δῆς πόσο μαλακιὰ εἶναι; „Οχι, πέσμου, ἐσὺ ποὺ τὰ ξέρης ὅλα; Ξαναεῖδες τέτοιο χάιδεμα στὰ μάτια... Ἐμεῖς, δῶ ἀπάνω, βλέπεις, ἀπὸ τὴν πέτρα γεννηθήκαμε... Μὲ τὴν πέτρα πορέυτήκαμε... Καὶ τὴν πέτρα ἀξιώσαμε... „Ο, τι φτιάχτηκε τότε γυνέ μου, δὲν ματαφτιάχνεται τώρα. Οἱ παλιοὶ ἔκαναν τὸ σταυρό τους κι ἔχτιζαν. Πίστευαν πὼς σὲ κάθε πέτρα μέσα βρίσκεται κι ἔνας ἄγιος. Καὶ τὴν ἀκουμπούσαν στὸ γιαπί, μὲ καρδιὰ ζεστή. Σὰν νὰ προσεύχονταν... Μὲ φόβο Κυρίου...

«'Εὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. 'Εὰν μὴ Κύριος φυλάξοι πόλιν εἰς μάτην ἡγρύπνησεν ὁ φυλάσσων... Εἰς μάτην ὑμῖν ἔστι τὸ ὄρθρίζειν...».

‘Ο Μάστρο - Χρήστος εἶχεν ἐξουθενωθῆ. “Αρχισε νὰ σταυροκοπιέται καὶ νὰ δακρύζῃ. Οἱ τελευταῖες λέξεις του, ἔβγαιναν ἐξαρθρωμένες. Τὸ ἐξαίσιο ὅραμα τῆς ψυχῆς του, ἦταν ἀδύνατον νὰ κρατηθῆ πιά, ἀπ’ τὸ γηρασμένο κορμί.

Οὔτε τὸ ρωκί, ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ ὑπᾶς εῖ-

Βούρμπιανη

ΤΟῦ κ. Α. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Πάντως τὸ προεστηλῆκι τῆς Βουρμπιανῆς γύρω στὰ 1838 τὸ εἶχε ὁ καὶ ἄλλοι ἀγαφερθεὶς ἀνεψιὸς τοῦ Κώστα Γραμματικοῦ Ζήσης Κύρκας καὶ πιθανὸν γὰ τὸ κράτησε καὶ τὸ 1839 μὲ σαράντα. "Οπως ἔξαγεται ὅμως ἀπὸ ἔνα ἔγγραφο τοῦ οἰκογενειακοῦ μας ἀρχείου, ποὺ δημοισεύτηκε στὴν Ἡπ. Ἐστία (τόμ. Β' σελ. 383) καὶ ἀ τὸ παραθέσωμε καὶ ἔδω, ἡ διαγωγὴ του δὲν ὑπῆρξε ἀνεπίληπτη. "Αγ καὶ τὸ ἔγγραφο (ἀγαφορὰ) συντάχθηκε πιθανώτατα ἀπὸ τὸ κόμμα τῶν ἀντιπάλων του φαίνεται ὅμως ἀπὸ τὸ ὕφος του ὅτι δὲν ἀπέχει καὶ τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Γύρω σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τοῦ 1840 τὰ

χεν φέρει ἡ κυρὰ Πάναινα, οὗτε ἡ μοναδικὴ εὔκαιρία, ποὺ τοῦ δίνονταν στὴ ζωή του νὰ «έπικοινωνήσῃ», ἥταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν τάξη καὶ τὸ ρυθμό, στὸν τραυλισμὸ τῆς γλώσσας καὶ στὸ κλείσιμο τῶν ματιῶν του.

Ηδομικὴ μνήμη τοῦ πρωτομάστορα, ἀναζητώντας τὴ λεπτομέρεια, χάθηκε στοὺς ἀτέλειωτους ὅγκους τῶν σπιτιῶν, περιπλανήθηκε στὶς ἀναρρίθμητες σικοτίες τῆς πολυδιάστατης φαντασίας του καὶ τελικὰ πνίγηκε ἀπ' τὸ παραλήρημα τῆς πλαστικῆς εὐαισθησίας του... ποὺ βρίσκονταν ἀπὸ καιρὸ σὲ μόνιμο κατατρεγμό...

Βουλιάζει ὅποιος σηκώνει τὶς μεγάλες
(πέτρες

Τοῦτες τὶς πέτρες τὶς ἐσήκωσα ὅσο
(βάσταξα.

Τοῦτες τὶς πέτρες τὶς ἀγάπησα, ὅσο
(βάσταξα

Τοῦτες τὶς πέτρες, τὴ μοίρα μου....

Σημεῖωση: Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξουν παρεξηγήσεις ὁ συγγραφεὺς δηλοῖ ὅτι τ' ἀναφερόμενα σ' ὅλο τὸ «Ορεινοὶ καὶ Μεθόριοι», πρόσωπα, δὲν ἀνταποκρίνονται σὲ συγκεκριμένους ἀνθρώπους. Εἶναι συνθέσεις καταστάσεων.

ἀρζοχάλια (ἀγαφορὲς) τῶν Βουρμπιανῶν πρὸς τὶς Τουρκικὲς ἀρχὲς ἀποστελλόταν ἀφθονα καὶ γεμάτα ἀλληλοκατηγορίες δπως συμβαίνει ἀκόμη καὶ στὶς ήμέρες μας. Διηγόταν δὲ οἱ παληοὶ Βουρμπιανῆτες ὅτι ὁ Μουσελίμης τῆς Κόνιτσας τὶς ἔριχνε δλες αὐτὲς τὶς ἀγαφορὲς μέσα σ' ἔναν τροβά, δίχως πολλὲς φορὲς γὰ τὶς διαδάξη καὶ καθόλου, καὶ εἶχε ἀπ' ἔξω καρφιτσωμένη μιὰ ἐπιγραφή, «Βούρμπιανη καργιασῆ μουζεβήρ τορμπασῆ», δηλαδὴ τῶν στρεψόδικων Βουρμπιανιτῶν ὁ τροβᾶς.

Ἄλλὰ ἡδη ἐφτάσαμε στὰ 1840. Δὲν μένει γιὰ νὰ συμπληρώσωμε αὐτὸ τὸ κεφάλαιο παρὰ νὰ δημοσιέψωμε καὶ τὰ ὄλιγα δυστυχῶς ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ποὺ κατορθώσαμε γὰ περισώσωμε ἀπὸ τὴν κατὰ τὸ 1949 λεηλασία συνεπεία τῶν πολεμικῶν γεγονότων τοῦ ἀρχείου μας. Καὶ ἀρχίζουμε μὲ μιὰ διαθήκη τῆς πεερᾶς τοῦ ἐκ μητρὸς ἀντιπροσώπου μας Γεωργίου Πανταζῆ (Λιόλη Ζήκου), γραμμένη μὲ τὸ χέρι τοῦ Ἱερέως Παπαδημήτρη Παπασωτήρη ποὺ ἦταν καλὸς ὄρθογράφος καὶ σχεδὸν καλλιγράφος.

«Εἰς τὸ ὅγομα τῆς ἀγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος Πατρὸς υἱοῦ καὶ πνεύματος ἀμήγ.

Ἐπειδὴ πᾶς ἀνθρωπὸς ἐστὶ θυητός, ἡ δὲ ὥρα τοῦ θανάτου ἀδηλος, ἐγὼ φθάσας εἰς βαθὺ γῆρας ἀλλ' ὑγιῶς ὅν (οὖσα) τῷ σώματι, καὶ σώας ἔχων (ἔχουσα) τὰς φρένας, ἥβουλήθηγ πρὸς ἀποφυγὴν δλων τῶν διχονιῶν αἱ ὅποιαι ἥθελαν συμβῆ μετὰ τὴν θάγατόν μου, διατάτω περὶ τῆς περιουσίας μου.

α: παραδίδω τὴν ψυχήν μου τῷ θεῷ παρ' οὖ ἐδόη, τὸ δὲ σῶμα μου τῇ γῇ ἔξης ἐπλάσθη τὸ ὅποιον διατάσσω γὰ ταφῆ χωρὶς τινος μεγαλοπρεπείας κατὰ τὴν Χριστιανικὴν συνήθειαν.

β: δλη ἡ περιουσία μου κινητὴ καὶ ἀκίνητη εἶναι τῆς θυγατρός μου γόντζος (Ἀντιγόνης) κληρονομία καὶ ἔξ αὐτῆς ἔχει γὰ μοῦ κάνη τὴν χριστιανικὴν συνήθειαν εἰς τὴν ταφήν μου.

γ: ὅτι μερικὰ εἰδήσματα, δηλαδὴ ἔνα γκιργτάνι, ὅπου ἔχει ὁ ἄλλος ὁ γαμbrός μου γιάννης νούκαλης, καὶ ἄλλο ἔνα κακάνι ὅποι ἔχει ὁ ἄλλος ὁ γαμbrός μου, αὐτὰ τὰ ἀφήγω τοῦ γαμbrοῦ μου γεώργη ζήκου, γὰ τὰ λάθη αὐτός, καὶ γὰ εἶναι κληρογόμος τῶν ὑπαρχόντων μου, ὅθεν εἰς ἔνδειξιν τούτων ὑπέγραψα τὴν παροῦσαν διαθήκην καὶ παρεκάλεσα τοὺς ὑπογεγραμμένους μάρτυρας γὰ τὴν μαρτυρήσωσι, καὶ παρακαλῶ τὸ καδητήριον τῆς πολιτείας μας γὰ ὑπερασπισθῆ αὐτὴν τὴν θέλησίν μου καὶ γὰ τὴν ἐκτελέση, ἀμήν.

1853 σεπτεμβρίου αη Βούρμπιανη
»δημήτριος ιερεὺς μαρτυρῶ.

»παπαγαστάσις μαρτηρο

»παπα ἀποστωλυς ἡερεὺς μαρτυρω

»παπαζηκος πνεματηκος μαρτηρο με λογον
της σταθενας σουρη.

ὅ του ἀγίου Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Παρθένιος ὑπομαρτυρῶ.

μουσελίμην μας καὶ ἀρχισαν γὰ κάμνουν χίλια ἀνάλατα εἰς τοὺς φουκαρᾶδες αὐγατίζοντας τὰ ζουλούμια τους τετράδιπλα. ὥσπου ἐπατήρντησαν σπήτια ἐπῆραν γρόσια ζόρληκα καὶ ὅπου δὲν εἶχαν γρόσια τοὺς ἐπῆραν τὸ διατάλικι: τους δηλαδὴ μπακήρια φορέματα καὶ ἄλλα τοιούτου εἶδους, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐμπατήρντησαν τὸν ραγιᾶ τοῦ σουλτάνου. ἀμάν ἐφένδη μας γὰ μὴ γίνης ραζῆς (αἴτιος) εἰς ταῖς χρυσαῖς σου ἡμέραις διὰ γὰ γίνη τὸ χωριό μας κιούλ πεασάνι: ἀπὸ δυὸ μουζεινήρηδες καὶ ἀχαμνοῦς ἀνθρώπους καὶ μπαστιστῆ ἀπὸ ἕνα τσιαπκίνι: παιδὶ τοῦ ζήση κύρκα διποῦ ἀφησαν βεκήληγ (ἀγτιπρόσωπον), ἡθέλαμεν γὰ κινήσωμε καὶ γὰ ἔλωμε ὅλο τὸ χωρίον ἄνδρες καὶ γυναικες διὰ γὰ κλάψωμε τὰ χάλια μας ἐμπροσθεν εἰς τὸ χουζούρι σου, δύμως διὰ γὰ μὴ κάμομεν τετζίζει τὸν αὐθέντην μας καὶ διὰ γὰ μὴν ἐξοδεύεται ὁ φακήρ φουκαρᾶς, ίδου ὅπου στέλνομεν ἔναν ἀνθρωπόν μας μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους χωριανούς μας διποῦ εἶναι αὐτοῦ διὰ γὰ σὲ κάμουν βακούφην εἰς τὰ χάλια μας, καὶ ἀν ἦγαι δρισμός σου γὰ τοὺς φέρης εἰς τὸ χουζούρι σου καὶ γὰ τοὺς προστάξης γὰ μας δώσουν τὰ ζορλήγ (διὰ τῆς βίας) παραπανήσια γρόσια διποῦ μας ἐπῆραν καὶ γὰ μας πληρώσουν καὶ δτι κονάκια (φιλοζενίας Τούρκων) μας ἥφεραν εἰς τὰ σπίτια μας κατὰ τὴν συμφωνία διποῦ ἔχομε. ἀκόμη σοῦ κάμνομεν ίφανδε δτι ταῖς προάλλας ἥφεραν ἔναν τεσχερὲν ἐυίδες τοῦ ζήση κύρκα ἀπὸ τὸν μουσελίμην μας καὶ θέλη γὰ συγάξη μίαν ἀγνωστην παληὰν κάσαν βιλαεδίνη (παλαιὸν φόρον βιλαετίου) τὴν διποίαν δὲν τὴν ἐγγάριζεν ἐ φουκαρᾶς ὅλως διόλου, καὶ ταῖς προσταγέσ σου ὅπου στέλνης γὰ μὴ γίνη ταβτζί μήτε παρᾶς ἔξὸν τὰ μαχτηλάδικα (κανονικοὶ φόροι) αὐτοὶ δὲν ταῖς ἀκούγουν παρὰ κάμνουν τὰ δικά τους. διὸ παρακαλοῦμεν τὸ ὕψος σου ὡς δίκαιος διποῦ εἰσαι γὰ τοὺς κάμης τεμπῆχι γὰ παύσουν ἀπὸ κάθε εἶδος συνάγματα διότι ἀν δὲν τοὺς γίνη τὸ πρεπούμενον τεμπῆχι τους δὲν ἥμποροῦμεν γὰ ζήσωμεν ἀπὸ αὐτουνούς καὶ θὰ σηκωούμεν γὰ ἔλθωμε δλοι: αὐτοῦ διὰ γὰ ζητήσωμεν τόπον τοῦ καθενὸς μας, διὸ ξαπαρακαλοῦμεν τὸν αὐθέντην μας διὰ γὰ μὰς ἐλευθερώση ἀπὸ τοὺς τυράνους τούτους διὰ γὰ δέεται: ἡμέραν καὶ γύντα δλος δ

Τὸ ἀκόλουθο ἔγγραφο τὸ διποῖο εἶναι ἀντίγραφο τοῦ ἐπισήμου, γραμμένο μᾶλλον κι' αὐτὸ μὲ τὸ χέρι τοῦ Παπαδημήτρη, μᾶς δίγει μιὰ ἵδεα τῆς πρὸς τοὺς συγγιωριανοὺς τῶν συμπεριφορᾶς τῶν Ζήση Κύρκα καὶ Μήτση Γιόση ὁ διποῖος ἀνῆκε ἐπίσης στὸ κόμμα τοῦ Γραμματικοῦ. Ἐστάλθηκε δὲ κατὰ πᾶσαν πιαγότητα περὶ τὸ 1838—39 πρὸς τὸν Κεχαγιάμπεη ἀγαπληρωτὴν τοῦ Μουσταφᾶ Νούρη Πασιᾶ τῶν Ἰωαννίνων.

«Ἐγδοξώτατε καὶ πολυχρονεμένε Δελετλοῦ κεχαγιάμπεγη ἐφένδη μας σκλαβικῶς φιλοῦμεν τὸ ἔγδοξον χέρι σου.

»καὶ μὲ τὸ σκλαβικόν μας ἀρζοχάλι σοῦ κάμνομεν ίφανδε (γνωστοποιοῦμε) δτι ταῖς ἀπερασμέναις ἔστειλες ἀνθρωπὸν διὰ γὰ καταγράψη τὰ ζουλούμια τῶν ἐλτιτζαμτζήδων μας ζήση Κύρκα καὶ μήτση γιόση, καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν ὑψιλήν προσταγήν σας ἐσυνάχθημεν μαζὶ μὲ τὸν ἀγθρωπό σας καὶ ἐκάναμεν χουλιασαὶ (συγάθροισιγ) δλα τὰ ζουλούμια (ἀδικίες) τους διποῦ ἐκαμμαν εἰς τὸν φακήρ φουκαρά. διὰ τὰ διποῖα γίνεσαι: βακούφης (ἐγνήμερος) καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀνθρωπὸν, ἐφένδη μας δὲν ἐφθασαν ἐκεῖνα τὰ κακὰ διποῦ ἐκαμμαν τότε εἰς τοὺς φουκαρᾶδες παρὰ φεύγοντας ὁ ἀνθρωπός σου ἥφεραν παληκάρι ἀπὸ τὸν

·Ο πατήρ Παΐσιος ό φιλοδεῖτης ή Στομιώτης

Τοῦ κ. Β. ΝΙΚΟΠΟΤΛΟΥ

Τὸ ἔτος 1962 ὁ πατὴρ Παΐσιος, ἀγα-
χωρεῖ συντετριψμένος ἀπὸ τὸ πρῶτο μονα-
στήρι τῆς «ἐγκαταβιώσεως», τὴν Ἱερὰν
μονὴν Στομίου, γιὰ τὸ βιβλικὸν ὄρος Σι-

φακὴρ φουκαρᾶς διὰ τὴν πολυχρόνιον
ζωὴν τοῦ αὐθεντός μας ἀμήν

Οἱ σκλάδοι σου ραγιαδες τοῦ χωρίου
Βούρμπιαγη

·Απὸ τὸ παραπάνω ἀξιόλογο ἔγγραφο
(ἀντίγραφο) λείπουν δυστυχῶς οἱ ὑπο-
γραφὲς τῶν παραπογουμένων. Οἱ «ἰλιτζα-
μπτζῆδες», ὅπως οἱ ἐδῶ ἀναφερόμενοι
Ζήση Κύρκας καὶ Μήτση Γιόσης, ἦταν
κατ' ἀποκοπὴν δηλαδὴ ἐργολαβικῶς δια-
χειριστὲς τῶν ἐσδων καὶ ἐξόδων τῆς Κοι-
νότητος, καὶ ἀποχτοῦσαν τὸ ἀξίωμα αὐτὸ-
εἶτε διὰ δημοπρασίας είτε διοριζόμενοι
ἀπὸ κοινὴ Γενικὴ Συγέλευση τῶν χωρια-
νῶν γιαδρισμένο χρονικὸ διάστημα.

Τὸ τρίτο ἔγγραφο πάλι εἶναι μιὰ ὅμο-
λογία ποὺ ἔδωσε ὁ Δημήτρης Νούκαλης
(δὲν ἔχειριθώσαμε σὲ ποιὰ οἰκογένεια ἀ-
νῆκε) πρὸς τὸν Λιόλην (Γεώργιον)
Ζῆκο.

«μὲ τὸ παρὸν φάνερον καὶ ομολογο εγο
ο διμιτρῆς γιάνι νουκᾶλης οτι μοῦ εκά-
μαν χριάν κε πρακάλεσα τὸν λάλον (θεῖ-
ον) μοῦ λλολῆν ζηκοῦ καὶ με δάνισε δια
χρηᾶς μου γρο: 100 ητι εκατο κε γα τρε-
ξοῦν με τὸν διαφορόν τοῦς τε δεκα ἐγτεκά
κε μίσο το χρόνο γα του τὰ συχωρηγισο
(ἐπιστρέψω) με χορὶς λογὸν ξανατοῦ καὶ
δες καθός μοῦ τὰ εδοσὲν μεναν λογὸν κε δια
τούτο δηγο το παρὸν ής χηρας του λαλοῦ
μοῦ δια βεβεον τῆς αληθιᾶς κε εστο ης
ενδιξην τῆς κε ασφαηᾶν
διμιτρῆς ηποσκομε
εγω διμητριες ζουνι μαρτιρας
εγο μητσης του γηανα μαρτιρας
εγο δι γικολας ἀγαστασι μαρτιρας
τι 1939 σεμτεμβρίου: 1

(Σημ.: Συντάκτης τοῦ παραπάνω ἔγ-
γράφου εἶναι ὁ ίδιος δι Γιάννης Νούκαλης).

να ὅπου τὸ περίφημον, δυμώνυμον μοναστή-
ρι! Πίσω του ὅμως ὅφηγε ἐπάνω ἐκεῖ, εἰς
τὰ βράχια τοῦ Καταφιλιοῦ, διτι καλλίτε-
ρο εἶχε ἡ... μοναχικὴ του ψυχή! Ἐτοῦτο
τὸ μικρὸ ἀμπέλι τῆς Παναγίας, ὁ πατὴρ
Ἀρσένιος τὸ εἶχε ἀγαπήσει πολύ, κι ἐρ-
γάστηκε σ' αὐτὸ σὰν πιστὸς καὶ ὑποτακτι-
κὸς κολλήγας! Ἐδῶ ἥθελε ν' ἀφήσῃ καὶ
τὴν τελευταία του πνοή! Καὶ ὅμως! ἀλ-
λαι αἱ δουλαὶ τῶν ἀγθρώπων καὶ ἀλλαι
αἱ τοῦ Κυρίου ὁ πατὴρ Παΐσιος ὅφησε τὸ
ἀμπελάκι καὶ περιβολάκι τῆς Παναγίας
καὶ ἔφυγε! Ἐφυγε μακριά, πολὺ μακριά,
στὸ «φλεγόμενον» βιβλικὸν ὄρος τοῦ Σιγᾶ.
Σίγουρα ἐδῶ δὲν θὰ τὸν ἔφτανε ὁ κόσμος!
Στὸ μοναστήρι τοῦ Σιγᾶ ἔμεινε μέχρι τὰ
μέσα τοῦ '63, ὅπότε ἐπιστρέψει στὸ Ἀγιον
Ορος. Στὴν ἀρχὴν βρῆκε ιερὸ καταφύγιο
στὴ Σκήτη τῶν Ἰδήρων, τελικὰ ὅμως προ-
τίμησε τὰ δινομαστὰ διὰ τὴν ἔντονη πνευ-
ματικὰ ἀσκηση Καντουνάκια. Τὰ Καν-
τουνάκια βρίσκονται στὴν καρδιὰ τῆς ἀ-
θωνικῆς ἐρήμου, ἐκεῖ ὅπου ἡ πάλη τοῦ
ἄγιου τὲ τόν... «δέξαπέδω» γίνεται πιὸ ἔν-
τονη, πιὸ τρομακτική. Ἀκοῦστε μιὰ πε-
ριγραφὴ τῆς ἀθωνικῆς ἐρήμου ἀπὸ τὸν
Γ. Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟ. «...ἡ ἐρημος, ἡ χώ-
ρα τῶν ἀσκητῶν, εἶναι βυθισμένη στὴ πιὸ
βαθειὰ ἀσκηση τῆς ψυχῆς, ἔχοντας λη-
σμονήση δλότελα τὰ ἐγκόσμια. Τέσσερες
ἔνθητες ἀγθρώπων, ποὺ δὲν μποροῦν ποτὲ
γὰ νοιώσουν ἔνωμένοι: Ὁ "Αγ. Βασίλειος,
τὰ Καντουνάκια, ἡ "Αγία "Αγγα καὶ τὰ
Καρούλια. Ἐδῶ τὸ σῶμα σήπεται στὸ
μόχθο τὸ ψυχικὸ καὶ τὴ πνευματικὴ ἀσκη-
ση, γιὰ γὰ τραφῆ ἡ ψυχὴ καὶ γὰ ἔνωθη ὁ
ἀνθρωπος μὲ τὴν ἀθάνατη οὐσία του. Ἐδῶ
ἡ Σοφία δὲν εἶναι γγώση καὶ πεῖρα τῶν
ἐγκοσμίων, ἐδῶ ἡ σοφία εἶναι φῶς καὶ
φώτιση μαζὶ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ δῦνηται
στὴν ἀκατάληπτη ἀλήθεια...».

·Επισκεπτόμενος κανεὶς τὴν Ἀθωνικὴ
ἐρημο ἢ συναγτήση στὰ Καντουνάκια ἔνα
ἄγιο ἀσκητὴ δινομαστὸ στοὺς ἀδελφούς του
γιὰ τὴν ἀσκητικὴ του αὐστηρότητα, εἶναι
ὁ πατὴρ Παΐσιος ὁ... Στομιώτης, ποὺ μά-

χεται κατὰ τοῦ διαβόλου, ὅτι δὲ λεγόταν γιὰ τὸν ἰδρυτὴ τοῦ μοναχικοῦ θίου μπορεῖ μὲ μεγάλη ἀκρίβεια νὰ λεχθῇ καὶ γιὰ τὸν νεώτερο μιμητή του πατέρα Παΐσιον γιὰ τὴν πάλη του μὲ τὸν τρισκατάρατον, «ὅ μὲν γὰρ (διάβολος) ὑποβάλλει αὐτῷ λογισμοὺς ρυπαρούς, ὃ δὲ (ὁ μοναχὸς) ταῖς εὐχαῖς ἀνατρέπει τούτους, ὃ μὲν γαργαλίζει, ὃ δὲ ὡς ἔρυθριαν δοκῶν τῇ πίστει καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ νηστείαις τειχίζει τὸ σῶμα!...».

Δυστυχῶς ὅμως γιὰ μᾶς τοὺς κοσμικοὺς δὲν μποροῦμε νὰ φθάσωμε ὅλοι στὰ Καντουνάκια ἢ στὰ Καρούλια. «Οποιος φτάνει ἐδῶ εἶναι σὰν νὰ ἀγεβαίνει τὴν μυστικὴ σκάλα που ἀγεβάζει στοὺς οὐρανούς. Αὐτὴν ὅμως ἡ σκάλα δὲν εἶναι γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ γιὰ τοὺς λίγους καὶ ἐκλεκτούς!

§ 12. Στὸ σῶμα τῆς ἐργασίας

Αγαπητέ μου Ἀναγγῶστα, ἐδῶ τελείωσε γιὰ μᾶς τοὺς δυὸς οἱ δουλειά. Γιὰ τὸν πατέρα Παΐσιο ὅμως συνεχίζεται καὶ θὰ συνεχίζεται χωρὶς τελειωμό. «Ἄν τυχαίνῃ νᾶσαι πραγματικὸς χριστιανός, σίγουρα διαβάζοντας αὐτὲς τὶς γραμμὲς θὰ δοκιμασεις ἵερὴ συγκίνηση καὶ κάποια θεία εὐχαρίστηση, διότι ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ στὸν καιρό μας ἄγθρωποι που μιὰ τοὺς ἔμεινε φροντίδα, ἢ προσέγγιση τοῦ ἴδεώδους τῆς χριστιανικῆς τελειότητος!» Άν πάλι τυχαίνῃ νᾶσαι: «κατὰ συνθήκην» χριστιανός, εἶμαι καὶ πάλι σίγουρος πώς θὰ δοκιμασεις ἔκπληξη μὲ τὸ διάβασμα ὅλων τῶν παρὰ πάνω! Διότι ἥταν ν' ἀπορεῖ κανεὶς στὸ ἀλήθεια πώς ώρισμένοι—ἔστω καὶ παρὰ πολὺ λίγοι—καταφέργουν σήμερα, στὰ δικά μας τὰ ἀμαρτωλὰ καὶ σάπια χρόνια, ν' ἀμένουν ὅξως ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ κοσμικοῦ ἀνδραποδισμοῦ! «Ἄσχετα πάντας μὲ ὅλα αὐτὰ σὰν ἄγθρωπος που μπορεῖ γὰρ σκέφτεται λογικά, πρέπει, φίλτατε ἀγαγγώστα μου, νὰ παραδεχτῆς τὸ μεγαλεῖον τῆς μοναχικῆς ψυχῆς! Δὲν εἴμαστε ὅλοι πλασμένοι γιὰ καλόγεροι. «Οχι, αὐτὸ δὲν τὸ θέλει καὶ ὁ Χριστὸς. Λίγοι εἶναι αὐτοὶ που φέργουν τὰ βήματά τους στὴν ἔρημο, δεχόμενοι τὴν θείαν πρόσκληση! Οἱ ἀλλοὶ ὅμως, ἐ-

μεῖς δηλαδὴ οἱ πολλοί, ἀπὸ ἀπόψεως ἀποστολῆς στὴν ζωὴ δὲν νομίζω νὰ διαφέρωμε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λίγους. Ἐκεῖνο τὸ «ἄγιοι γίνεσθε ὅτι Ἐγὼ ἄγιος εἰμί» τοῦ Κυρίου, δὲν ἀπευύνεται μόνο στοὺς μοναχούς ἀλλὰ καὶ σ' ὅλους ἐμᾶς τοὺς πολλοὺς ποὺ ἔχομε ἀνεπτυγμένη στὸ ἔπακρο τὴν ἴδιότητα «τοῦ κοινωνικοῦ ζώου» κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν. Ή διαφορὰ δρίσκεται στὸ τρόπο που θὰ ἐπιδιώξωμε τὴν τελειότητα. »Αλλοι ἀγωνίζονται αἰωρούμενοι μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ—εἶναι οἱ λίγοι ποὺ ἔχουν κάτι τὸ ἴδιαίτερο μέσα τους—καὶ ἄλλοι σέργονται κατάχαμα, στὴ γῆ, ἀγωνισταὶ κι' αὐτοί, ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορὲς ἥτημένοι γιατὶ ὁ ἀντίπαλος εἶναι ἐδῶ στὴ γῆ πιὸ ἴσχυρὸς! »Άγ δομῶς συμβῆ καὶ γιακήση κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πολλούς, τότε πολλὴ τοῦ πρέπει τιμὴ καὶ δόξα καὶ δῶ στὴ γῆ μὰ πλειότερα ψηλὰ στὸν οὐρανό. Προσωπικὰ δὲς κάγω καὶ μιὰ ἔξομολόγηση:

«...Σκῆτες καὶ μοναστήρια, ποτὲ μου δὲν) ἀγάπησα!
θέλω μὲ ὅλους νὰ σωθῶ ἢ νὰ πεθάνω μ'
) ὅλους!...».

Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ διακρίνω ἀν οἱ στίχοι αὐτοὶ κρύβουν δειλία ἢ τόλμη καὶ ψυχικὴ ἀντοχή! Πολὺ φοβᾶμαι πώς συμβαίνει τὸ πρῶτο γι' αὐτὸ θαυμάζω ὅλους ὅσοι διαλεγμένοι ἀπὸ τὸ Θεὸ διαταφέργουν νὰ ἀπαγκιστρώγωνται ἀπὸ τὰ κοσμικὰ καὶ γήϊνα καὶ νὰ αἰωροῦνται στὸ χῶρο τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς τελειότητας, κάπου ἐκεῖ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ ὅντες περισσότεροι κοντά στὸν οὐρανὸ παρὰ στὴ γῆ!

Τέτοιος ἄγθρωπος εἶναι ὁ πατὴρ Παΐσιος ὁ Φιλοθεῖτης ἢ Στομιώτης εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λίγους ποὺ εἶπα καὶ παρὰ πάνω: «Ἐμεῖς... ἔχομε δέσμαια κι' ἐμεῖς τὴν ἀξία μας ἀλλὰ ἀπέχομε πολὺ ἀπὸ τὸν ἀληθιγὸ καὶ «ὄντως» ἄγθρωπο, τὸν δλοκληρωμένο ψυχοσωματικὰ ἄγθρωπον τὸν ἄγθρωπο ποὺ πλάστηκε «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ!

ΤΕΛΟΣ

‘Ο Γάμος μου

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ
('Απὸ τὰ «Ἀπομνημονεύματά» του)

Αφοῦ τακτοποίησα τὴν ἐπισκευὴ τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ δημιούργησα ἔνα καλούτσικο μπακάλικο — ἥμουν δὲ παράλληλα Κοινοτικὸς Γραμματέας, — ἀρχισαν οἵ γριες νὰ μοῦ κάνουν λόγια γιὰ παντρειά.

Τῆς μακαρίτισσας τῆς μάννας μου τῆς εἶχε κολλήσει ἡ ἵδεα νὰ πάρω τὴ Μαρία Πορφύρη, ποὺ ἀργότερα παντρεύτηκε τὸν Ἀριστείδη Παπαζῆκο.

Μιὰ μέρα πὸν χιόνιζε γερά, ἥρθε ἡ Λεωνίδαινα Παπαδημητρίου στὸ μαγαζὶ καὶ μοῦ εἶπε νὰ πάω στὸ σπίτι της 1 ὅκα καφφέ, 3 ὅκ. ζάχαρη καὶ 3 ὅκ. φύζι. Πράγματι τὰ πῆγα. Μέ κέρασε καφφὲ καὶ ἀρχισε ἐκεῖ τὸ κουτσουμπολιὸ γιὰ τὲς παντρειές. Μὲ τὰ πολλὰ μοῦ λέει: «Νὰ πάρης, καμάρι, τὴ Βασιλικὴ τῆς Ζήσαινας Ξυναῖαι». «Ἀκόμα δὲν ἀποφάσισα νὰ παντρευτῶ» τῆς εἶπα ἐγὼ καὶ ἔφυγα.

Μετὰ ἀπὸ δέκα λεπτά, τὴ βλέπω νὰ περνάη ἀπὸ τὸ Μεσοχῶρι, ἐνῶ τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὸ—πυκνὸ καὶ δὲν κυκλοφοροῦσε κανείς. Πῆγε στῆς Ζήσαινας νὰ τῆς κάμη προτάσεις, ὅπως μοῦ εἶπε γυρίζοντας. Ἐκείνη τῆς εἶπε: «Νὰ γράψω με καὶ στὰ παιδιὰ στὸ Βουκουρέστι, νὰ ἴδουμε τί θὰ ποῦν κι’ αὐτά».

Μετὰ παρέλευσιν δλίγων ἡμερῶν, ἡ Λεωνίδαινα πῆγε μὲ τὴ θυγατέρα της Εὐρύκλεια στὴ Βράνιστα. Ἐκεῖ ἐπλήρωσαν στὴν Ἐκκλησία γιὰ κάτι δένδρα ποὺ τῆς ἔκοψε δὲλλων πεθερός μου, δὲ ποῖος καὶ τὶς φιλοξένησε καὶ δὲ ποῖος τεὺς εἶπε δτὶ θὰ ἤθελε κανένα γαμβρὸ σιὴ Μόλιστα γιὰ τὴν κόρη του.

Οταν γύρισαν στὸ χωριό, ἡ Λεωνίδαινα μοῦ διηγήθηκε τὶς συζητήσεις της μὲ τὸν Β. Λύτα καὶ μοῦ εἶπε: «Τὸ Σάββατο θὰ ξαναπηγαίνωμε νὰ φορτώσωμε ξύλα. Ἐλα καὶ σὺ νὰ ἴδης ὃν σ’ ἀρέσει τὸ κορίτσι. Τῆς δίνει δὲ πατέρας της ἔνα μουλάρι νὰ περπατάῃ καβάλλα καὶ 5 - 6 γίδια».

Τὸ ἄλλο Σάββατο ἀνακοίνωσα στὴ μάννα μου δλα αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνη ἀρχισε νὰ κλαίη καὶ δὲν μὲ ἄφινε νὰ ξεκινήσω. Ἐγὼ τῆς εἶπα τότε: «Στὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν σ’ ἀκούω» καὶ ξεκίνησα.

Στὸ σπίτι του ὁ Β. Λύτας μᾶς ἑτοίμασε μπριζόλες, αὐγά, τυριὰ κλπ. Ἐπρεπε δὲ νὰ στρώσῃ τὸ τραπέζι στοὺς μουσαφιδαίους ἡ ὑποψήφια. Ἐκείνη δμως ντρεπόταν. Τελικὰ ἔφερε δλα ἐν γένει τὰ φαγητά, μᾶς εἶπε «καλῶς ώρίσατε» καὶ ἔφυγε. Ἐνθυμοῦμαι εἶχε κοτσίδες μέχρι τὰ γόνατα.

Αφοῦ φάγαμε καὶ γνωρίσαμε δλη τὴν οἰκογένεια, τοὺς χαιρετήσαμε σὲ λίγο καὶ φύγαμε. Τραβήξαμε γιὰ τὸ ξωκκλῆσι τῆς Παναγίας νὰ φορτώσουν τὰ ξύλα. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι φόρτωναν, ἐγὼ μπῆκα στὴν ἐκκλησία καὶ ἔκαμα προσευχὴ νὰ μὲ φωτίσῃ ἡ Παναγία ν’ ἀποφασίσω. Οταν ξεκινήσαμε νὰ γυρίσωμε, μοῦεἶπε δὲλλων πεθερός μου: «Πήγαινε παιδί μου στὸ καλό, συνεννοήσου μὲ τὴν μάνα σου καὶ ἔπειτα νὰ μοῦ δώσης λόγο».

Πράγματι διηγήθηκα στὴ μάνα μου δλα τὰ γεγονότα καὶ ἔδωκα λόγο μὲ τὴ Λεωνίδαινα δτὶ συμφωνῶ. Ἐπειτα ἥρθε καὶ δὲ πεθερός μου στὸ σπίτι μας, ἐγνώρισε τὴ μάννα μου καὶ τὴν δλη κατάστασή μας καὶ ἔμεινε εύχαριστημένος. Ωρίσαμε δὲ νὰ γίνουν οἱ ἀρραβώνες στὰς 30 Ιανουαρίου (1932). Πράγματι μὲ ἄλλὰ 25 ὅτομα πήγαμε στὴ Βράνιστα, δπου μᾶς ἔφιλοξένησαν καὶ γλεντήσαμε καλά.

Στῆς ἀρραβωνιαστικιᾶς μου πῆγα ἐπίσης τὶς Ἀποκριὲς καὶ τὸ Πάσχα καὶ ἄλλες δυὸ φορὲς ἔρχόμενος ἀπὸ τὴν Κόνιτσα.

Ο γάμος ἔγινε στὰς 25 Μαΐου. Ξεκινήσαμε καβάλλα ἀπὸ τὸ χωριὸ 24 συγγενεῖς, καὶ φίλοι νὰ πάρωμε τὴν νύφη. Τὴν ὡρὰ ποὺ καβαλλίκενα δ Θανάσης Νάτσιος μοῦ φώναξε: «Ἐ! ωρὲ Κοντούλη, ἥρθε καὶ ἡ δική σου μέρα».

Στοῦ πεθεροῦ μου, ἀφοῦ φάγαμε, ξε-

κινήσαμε γιὰ τὸ Γανναδιό. Μπροστὰ ἡ νύφη πίσω ὁ γαμπρός. Ἐνθυμοῦμαι στὸ κατῶφλι τῆς ἐξώπορτας εἶχαν ἔνα κύπελλο μὲ κρασὶ ποὺ κατὰ τὸ ἔθιμο ἡ νύφη ἔπρεπε νὰ τὸ κλωτσήσῃ μακριά. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἡ δική μου Κωνστάντω, ποὺ τὸ ἔστειλε πολὺ μακριά.

Κουμπάρον εἶχα τὸν Κων. Ξάνθον,

γιατὶ ὁ νουνὸς μου Λ. Λαμπρίδης δὲν μπόρεσε νὰ ἔρθῃ. Τὸ βράδι εἶχα τραπέζι 75 ἄτομα καὶ ὅλοι ἔμειναν εὐχαριστημένοι. Τὸ πρωΐ μόνο δημιουργήθηκε ἔνα ἐπεισόδιο, ὅταν ὁ φίλος μου Β. Γιούσιος, ποὺ εἶχε βάλει στὸ μάτι μιὰ συγγενῆ τοῦ πεθεροῦ μου, νιόπαντρη καὶ ὅμορφη ἀπὸ τὴν Πουρνιά, ἔτρεχε ἀπὸ πίσω της μέχρι τὴ Γκρεμούρα, γιατὶ ἦταν μεθυσμένος.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

‘Ο Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα πρῶτοι παρακοῦσαν τὸν Θεὸν καὶ κατάρα ἔχουν πάρη γιὰ νὰ ζοῦνε μὲ καῦμό. Καὶ συνέχεια ἀπὸ τότε ζῆ ὁ κόσμος στὴν ψευτιὰ κυριαρχεῖ τὸ ἔμφυτο κι’ ἡ πατρικὴ κληρονομιά.

“Ολοι σκέπτονται νὰ ζήσουν, ν’ ἀπολαύσουν ἀγαθὰ δὲν τοὺς μέλλει γιὰ τὴν φτώχεια ποὺ λιμοκτονᾶ. Λησμονοῦμε ὅτι ὑπάρχει κι’ ἄλλη δεύτερη ζωὴ καὶ ἔκεī θὰ ἐλεγχθοῦμε ἀπὸ δίκαιο Κριτή.

‘Εκεī θὰ φανοῦμε ὅλοι ἀν ἐπράξαμε καλὰ ἡ ζοῦμε μὲ ὑποκρισία καὶ ὁ ἰδιάβολος μᾶς κυθερνᾶ. Κατανόησι δὲν βρίσκεις σὲ τοῦτον τὸν ντονιὰ μονάχα διαβολὲς πολλὲς καὶ πολὺ ξετσποσιά.

Ζῆ ὁ κόσμος στὸ σκοτάδι καὶ χωρὶς ἴδανικὰ ζῆ μονάχα γιὰ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ καλοπερνᾶ· ὑπάρχουν ὅμως κι’ ἔξαιρέσεις μορφωμένων κι’ ἀμορφώτων ποὺ ἐργάζονται τιμίως μεταξὺ τῶν συνανθρώπων.

Ψεύτικε κόσμε καὶ ντονιά, ποῦ τρέχεις, ποῦ βαδίζεις; σταμάτα νὰ ἴδης, τὰ χάλια σου νὰ μάθης νὰ γνωρίζης, τὰ ὅσα κληρονόμησες καὶ δὲν τ’ ὑπολογίζεις.

Ποῦνε τὸ σέβας τοῦ γονιοῦ, κι’ ἀγάπη τῶν παιδιῶν σου; Ποῦν’ ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ὁ πόνος στὸν διπλανόν σου; ‘Εσθυσαν ὅλα ψεύτησαν, γενῆκαν ὅλα πτῶμα, γι’ αὐτὸ μᾶς δέρν’ ἡ συμφορὰ κι’ ἀρρώστησε τὸ σῶμα.

Βόσκουν πληγές μέσ’ τὴν ψυχή, μᾶς τρῶν τὰ φυλλοκάρδια, μᾶς λείπ’ ἡ παιδαγώγησι εἶν’ τὰ μυαλά μας ἄδεια. Χαρὰ δὲν βρίσκ’ ὁ ἄνθρωπος ὅσα λεφτὰ νὰ βγάλῃ· ἔργα καλὰ κι’ εὐάρεστα εἶν’ τῆς ψυχῆς βοτάνι.

‘Αγάπα τὸν πλησίον σου καὶ τίμα τοὺς γονεῖς σου, εἶναι αἱ μόναι ἀρεταὶ ποὺ σώζεις τὴν ψυχή σου.

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

”Αν είχαμε ήλιο διαρκῶς χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ νύχτα,
δρᾶμα θὰ ἦτο ἡ ζωή, θὰ λυώναμε στὴν πίκρα.

”Αν πάλι πάντα είχαμε χειμῶνα μὲ τὸ κρῦο,
ποτὲ δὲν κάρπιζε ἡ γῆ μ' αὐτὸ τὸ μεγαλεῖο.

Γιὰ ἵδες τί πρόνοια εἶχε ὁ Θεὸς μᾶς χάρισε ποικιλία
καὶ στὸν καιρὸν καὶ στὶς τροφὲς νὰ βροῦμε εὔτυχία.
Μὰ δυστυχῶς ἡμεῖς ἐπέσαμε στὴ πλάνη κι' ἀσωτία,
δὲ λογαριάζομε ψυχές, ζοῦμε μ' ὑποκρισία.

Χαρογελοῦν τὰ χείλη μας, μὰ βράζει ἡ ψυχή μας
κι' ὁ πονηρὸς μᾶς ξεγελᾶ, τσακίζει τὴ ζωή μας.
Κι' ἡμεῖς τὸν νοῦ μας ἔχουμε στὸ γλέντι καὶ στὸ χρῆμα
κι' ἂν ἔλθῃ ἡ ὥρα ἡ φοβερή, τότε θὰ εἰποῦμε, κρῖμα!

Τέλος τούτων

— Τὴν 3.4.72 ὁ Νομάρχης κ. Κοσμᾶς Λιοτόπουλος διελθὼν ἐκ Κονίτσης μετέβη εἰς Ἀιμάραντον, Ἀγίαν Βαρβάραν, Ἐξοχήν, Λυκόρραχην, καὶ λοιπὰ χωρία, φθάσας μέχρις Ἐπταχωρίου πρὸς ἐπιθεώρησιν διαφόρων ἐκτελουμένων εἰς τὴν Ἐπαρχίαν μας ἔργων.

— Υπὸ τοῦ Νομαρχιακοῦ Ταμείου ἔχοργηθη πίστωσις ἐξ 100.000 δραχμῶν διὰ τὴν κοινοτικὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν τοῦ χωρίου Πηγῆς. Ἀποπερατώθη ἐπίσης ἡ περίφραξις τοῦ περιβόλου τῆς αὐτῆς Κοινότητος διὰ τοιχοποιίας καὶ σιδηρῶν ικιγκλίδων.

— Κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα πολλοὶ Σύλλογοι, ὄργανώσεις καὶ Σωματεῖα, ἐπεσκέφθησαν τὰ ἱακριτικὰ φυλάκια τῆς περιοχῆς μας, καὶ διένειμον πασχαλινὰ δῶρα πρὸς τοὺς φρουροὺς αὐτῶν.

— Τὴν 17.4.72 συνεκροτήθη εἰς Κόνιτσαν Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον τῶν διδασκάλων τῆς Περιφερείας μας, καὶ ὡμίλησε πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δη-

μοτικῶν Σχολείων Κονίτσης Ικ. Μάρκος Βρατσάλης, ἀναπτύξας διάφορα παιδαγωγικὰ θέματα.

— Εἰς Ἰωάννινα ἔφονεύθη συνεπείᾳ αὐτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος ὁ ἐκ Πυρσόγιανης Εύθυμιος Ματαρᾶς καὶ ἐτραυματίσθη ὁ Σπυρίδων Σούρλας.

— Ἐπανῆλθεν προαχθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου ὁ διοικητὴς τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Κονίτσης Ικ. Χριστόφορος Δασκαλόπουλος.

— Ἀνεχώρησεν ὁ γεωπόνος τῆς Α.Τ.Ε. Ικ. Θεόδωρος Χῆτος, καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ὁ συνάδελφός του κ. Γεώργιος Μαυρογιάνης.

— Ἐορτάσθηκαν καὶ ἐφέτος τὰ πρῶτα ὑπαίθρια πανηγύρια τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς Καβάσιλα, Κόκκινη Παναγιά, Μεσογέφυραν, καὶ εἰς ἄλλα χωριά τῆς περιοχῆς Κονίτσης.

— Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἔμπορος Ικ. Πάνος Μιχαηλίδης ἀπέστειλε καὶ διενεμήθησαν πρὸς τοὺς ἱακρούς τῆς ΙΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ Βούρμπιανης 31 ζεύγη ὑποδημάτων. Οἱ ἀνωτέρω τυγχάνει γαμβρὸς τοῦ ἐκ Βούρμπιανης συνταξιούχου ἀνωτάτου ὑπαλλήλου τῆς Α.Τ.Ε. κ. Δημ. Πάνου.

— Λαμπρὸς καὶ ἐπιβλητικὸς ὑπῆρξεν ὁ ἑορ-

τασμὸς τῆς 5ης ἐπετείου τῆς Ἑθνικῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 εἰς τὴν Κόνιτσαν.

Ἐψάλη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἅγίου Νικολάου, Χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Σεβαστιανοῦ ἐπίσημος Δοξολογία εἰς τὴν ὅποιαν παρέστησαν αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ λαὸς τῆς Κονίτσης. Τὸν δὲ πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἔξεφώνησεν ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δημοτικῶν Σχολείων κ. Μάρκος Βρατσάλης.

Τὸ ἀπόγευμα ἔχορεύθησαν εἰς τὴν Κεντρικὴν πλατεῖαν λαϊκοὶ - ἑθνικοὶ χοροί, καὶ τὴν ἐσπέραν διοργανώθη λαμπαδηφορία.

— Ἐτοποθετήθη εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας νέος φιλόλογος καθηγητής, ὁ συμπατριώτης κ. Ἐπαμεινώνδας Ριστάνης ἐκ Μολυβδοσκεπάστου.

— Ἀφίχθη νέος ἰατρὸς τοῦ κινητοῦ ἰατρείου τοῦ ΠΙΚΠΑ ὁ κ. Τσένης.

— Τὴν 23.4.72 ἔορτάσθη εἰς τὸ ἐνταῦθα στρατόπεδον τοῦ 583 τάγματος Πεζικοῦ ἥ ἔορτὴ τοῦ Ἅγίου Γεωργίου προστάτου τοῦ Πεζικοῦ, εἰς τὴν ὅποιαν παρέστησαν αἱ ἀρχαὶ καὶ πολλοὶ κάτοικοι τῆς Κονίτσης.

Μετὰ τὴν λιτάνευσιν τῆς εἰκόνος τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐπηκολούθησε Δοξολογία, ἐπιμνημόσυνος δέησις καὶ ἐγένετο προσκλητήριον τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων ἀξιωματικῶν καὶ ὄπλιτῶν τοῦ τάγματος ριπτομένων τιμητικῶν πυροβολισμῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἔορτῆς ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος (ἀντισυν/χης κ. Πέτρος Χερουβίμ) μετὰ τῶν κ.κ. ἀξιωματικῶν ἔδεξιώθη τοὺς παρευρεθέντας.

— Τὴν 30.4.72 ἐτραυματίσθη εἰς ἄνω Κόνιτσαν ἡ μικρούλα (5 ἔτῶν) Παναγιώτα Ε. Μπούνα, καταπεσούσα ἀπὸ ταράτσαν ὅψους 3.50 μέτρων.

ΑΦΙΞΕΙΣ — ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

Ἀφίχθησαν ἡ ἐπανέκαμψαν. Ἐξ Ἀθηνῶν οἱ κ.κ. Ἰωάννης Λυμπερόπουλος (οἰκογενειακῶς) Χρῆστος Ζαφειρόπουλος (όμοίως), Ναπολέων Μπάρκης, Μιλτιάδης Βλάχος. Σωτήριος Τουφίδης, Ἀπόστ. Ζδράθος, Κων/νος Κίτσιος, Λουκᾶς Δημάρατος καὶ Γεώρ. Τράντας διὰ Βουρμπιανῆς. Ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ κ. Βασ. Τράντας οἰκογενειακῶς. Ἐκ Κερκύρας ὁ κ. καὶ

ἡ ικ. Νικήτας Λυμπεροπούλου. Ἐκ Πατρῶν ὁ κ. Κων. Φασούλης.

Ἄνεχώρησε δι' Ἀθήνας ὁ κ. Θ. Ζώης.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ — ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Οἱ ικ. Σωτήριος Βαγενᾶς ἐγένετο πατὴρ ἀρρένων διδύμων, ὁ δὲ κ. Παναγιώτης Νούσιας θήλεως τέκνου.

Τὴν 23.4.72 ὁ κ. Πέτρος Θ. Μπούνας ἐγένετο ἀνάδοχος τοῦ υἱοῦ τοῦ ἔξαδέλφου του κ. Εὐαγγέλου Μπούνα χαρίσας εἰς αὐτὸν τὸ δόνομα τοῦ παποῦ του Χρηστάκης.

ΓΑΜΟΙ — ΜΝΗΣΤΕΙΑΙ

Τὴν 16.4.72 ἐτελέσθησαν ἐνταῦθα οἱ γάμοι τοῦ παρέδρου κ. Βασιλείου Νικοπούλου (συνεργάτου τοῦ περιοδικοῦ μας) μετὰ τῆς δίδος Εὐαγγελίτσας Φαρμάκη. Ὁμοίως τοῦ κ. Δημητρίου Θ. Φασούλη μετὰ τῆς δίδος Διαλεχτῆς Β. Μακαρίου, τοῦ ικ. Θωμᾶ Τ. Τάσιου μετὰ τῆς δίδος Ἀμαλίας Κολιοῦ ἐκ Πουρνιάς, καὶ τοῦ κ. Σπυρίδωνος Ι. Κυρτζόγλου μετὰ τῆς δίδος Δημητρούλας Χήρα.

Ἐις Ἀθήνας ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ ἐκ Βουρμπιανῆς κ. Χαραλάμπους Ι. Τσούκα μετὰ τῆς δίδος Αἰκατερίνης Ν. Μπερέκου, καὶ τοῦ κ. Νικολάου Τσικνῆ μετὰ τῆς δίδος Μαριάνθης Ἀπ. Ἐξάρχου ἐκ Πηγῆς.

— Οἱ κ. Μάνθος Ι. Βλάχος ἐκ Βούρμπιανης (δημ/λος Μολίστης) καὶ ἡ συνάδελφός του δίς Ἐλευθερίτσα Τσινασλανίδου ἐκ Κονίτσης ἀντήλλαξαν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν γάμου. Ὁμοίως καὶ εἰς Ἰωάννινα ἐμνηστεύθησαν ὁ κ. Κων/νος Λιάνος καταγόμενος ἐκ Πληκατίου μετὰ τῆς δίδος Φρόσως ΙΕ. Οίκονόμου ἐκ Βουρμπιανῆς.

ΘΑΝΑΤΟΙ

— Τὴν 24.4.72 ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης Γεωργίτσης ἔτῶν 84 καταγόμενος ἐκ Πύργου (Στράτσιανης).

— Τὴν 30.4.72 παρὰ τὴν Βίγλαν, καὶ συνεπεία ἀνατροπῆς τοῦ γεωργικοῦ ἐλκυστήρος ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἐπέβαινον, ἐτραυματίσθησαν μάλλον σοβαρῶς ὁ Βασίλειος Σίβας, καὶ ἐλαφρῶς οἱ Νικόλαος Καλτσούνης καὶ Δημοσθένης Κέντρος, ἀπαντες κάτοικοι Κλειδωνιάς.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

(Σημ. Οι έπιθυμοῦντες νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὸν κατωτέρω κατάλογον παρακαλοῦνται νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ)

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Νίκος Ἀργιάννης, Σόλωνος 13, τηλ. 632.037
Νικόλ. Καζαμίας, Μπενάκη 24, τηλ. 627-725
Ιωάν. Γ. Λυμπερόπουλος, Ἀλεξ. Σούτσου 5,
τηλ. 613-661.
Ναπολέων Μπάρκης, Ἀκαδ. μίας 63, 632-595
Νίκος Πύρρος, Ἐμμ. Μπενάκη 8 τηλ. 315-130
Μιχ. Μαρτσέκης, Λυκούργου 9, τηλ. 349.057
Ἀπόστ. Κυπαρίσης, Πανεπιστημίου 64, τηλ.
613-702.

Κωνσταντῖνος Ἀριστ. Πύρρος, Ἀλεξ. Σού-
τσου 5, Τηλ. 613-661

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Γεώργιος Γάκης, Παθολόγος - Ρευματολόγος,
Ἡρωδότου 10, τηλ. 719.746.
Κώστας Παπᾶς, Παιδίατρος, Επιμελητής
Νοσ., Σκουφᾶ 52, Τηλ. 622.722.
Εύάγγελος Γεωργίου, Παθολόγος, ΚΠόλεως 55,
Συν. Παπάγου, τηλ. 651-072
Νικόλ. Γιάκας, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Στουρνάρα 49α, τηλ. 634-470, οίκια: 651-498
Παντελῆς Γιαννούλης, Καρδιολόγος, Πατη-
σίων 95, τηλ. 836.966.
Βασ. Γκατσόπουλος, Καρδιολόγος-Παθολόγος,
Λουκιανοῦ 14, τηλ. 725.635.
Φώτιος Γουσγούνης, Παθολόγος, Σόλωνος 116,
τηλ. 616-563
Νικόλ Γράβος, Καρδιολόγος, 28ης Ὁκτωβρίου
209, τηλ. 848.489.
Ἀριστοτέλης Ζακόπουλος, Μαιευτήρ, Βασ
Φρειδερίκης 40, Περιστέρι, τηλ. 57.11.612.
Χαρ. Κούσιος Παθολόγος, Πατρ. Ἰωακείμ 45,
τηλ. 722-507
Μιχ Μπλίγιος Παθολόγος, Καρδιολόγος, Σκα-
λιστήρη 18 τηλ. 874-163
Φώτης Μπαρᾶς, Μαιευτήρ-Γυναικολόγος, Ὁ-
μήρου 58, Τηλ. 623 210
Ἀνδρέας Μπούζας ὀφθαλμίτρος Σκουφᾶ 59
τηλ. 611 172
Ἰωάννης Παπαδημούλης, Παθολόγος-Ἀναι-
σθητιολόγος, Ζήνωνος 21, τηλ. 521-664
Νικόλαος Τράντας, ὀφθαλμίατρος-γυναικολόγος,
Γ' Σεπτεμβρίου 47, τηλ. 812-717
Βασίλειος Χρήστου, Ἀκτινολόγος, Κανάρη 19,
τηλ. 611-391
Χρήστος Χρήστου, Χειρουργός, Λιβίνη 4 (τέρ-
μα Ἰπποκράτους), τηλ. 647-765
Τάκης Γούσιας, Ἱατρὸς-Χειρουργός
Βασ Σοφίας 37, τηλ. 716-090
Ζήσης Παπαγεωργίου, Παθολόγος-Καρδιολόγος,
Κύπρου 72, τηλ. 845 593
Κώστας Ζέρβας, Παθολόγος-Καρδιολόγος,
Ἀραχώβης 16, τηλ. 630-783
Χατζῆς Κων., Μαιευτήρ, Καρνεάδου 16, τηλ.
735.031.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Νικ. Πύρρος, δόδος Μπότσαρη, τηλ. 27.951.
Σερ. Φράγκος » Καπλάνη

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Μερόπη Ἀδαμαντίδη, Ρέδου 43, τηλ. 874-702
Φούλα Κρέμου Β. Σοφίας 37. Τηλ. 611.786
Εύάγ. Ἀλεξιάδης, Πινδάρου 12, τηλ. 613.508
Κ. Φλῶρος, Χαρ. Τρικούπη 65, Τηλ. 625.177
Ἀλέκος Πηγαδᾶς, Καλαμῶν 8, - Περιστέρι
Τηλ. 5720.938.

ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ-ΑΡΧΙ- ΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΘΗΝΩΝ κ.λ.π.

Λέανδρος Γεροντάκης, ἀρχιτέκτων, Τσακά-
λωφ 14, τηλ. 632.891, 662.893.

Πέτρος Μπάκας, πολ. μηχανικός, Βεραντζέρου
22, τηλ. 531-428

Γεώργιος Ράγκας, Τιολ. μηχανικός, Σωκράτους
59, τηλ. 520.320.

Κων)τῖνος Τσίλης, πολ. μηχανικός, Ἀριστε-
δου 10, τηλ. 238.797.

Χρῆστος Φλῶρος, μηχανολόγος-ήλεκτρολόγος,
Θεμιστοκλέους 42, τηλ. 619-805

Τεχνικὸν Γραφεῖον Δ Τσάνου, Σωκράτους 59
τηλ. 528.849.

Τεχνικὸν Γραφεῖον, Ἐπαμ. Παπαχρήστου, μη-
χανικοῦ, Χαλκοκονδύλη 36, τηλ. 533-821

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Στάνλεϋ» Β. Ρόζος, Δ. Παγώνης καὶ Ε
Τσάνος, Ὁδυσσέως 1, τηλ. 531-780

ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ
«Νυφικὰ διάφορα», Βεατρίκη Τσαλαμάνη, Ἀγ
Μάρκου 10, τηλ. 224-486.

Βιοτεχνία Νεωτερισμῶν καὶ Εἰσαγωγαὶ (Ἐσώ-
ρουχα-Δαντέλλες-Πλεκτὰ κλπ.), Μίλτος
Ζαφείρης Ο.Ε., Ἀθηναῖδος 3, τηλ. 229-564

«Νεωτερισμοὶ» Ἀ)φοὶ Ζαφείρη, Κολοκοτρώνη
348, τηλ. 234 070

Ραφεῖον: Φροντζές Φίλιππος, Λέκκα 3, τηλ.
236-328

Εἰσαγωγαὶ: Εἰδη Γυναικεῖα, Φλῶρος Νικόλ.,
Εύαγγελιστοῖς 5, τηλ. 236-927

Λογιστικὰ: Νίκος Βρυζώντης, Ἐπιδαύρου 21,
τηλ. 534-605

Ἐλαιοχρωματιστὴς, Ἀνδρέας Γκόντζος, τηλ.
754.344.

Εύθ. Κήττας, ἔμπορος ξυλείας, δόδος Δημο-
σθένους 69, Τηλ. 529.538.

Ἐμπορορραφεῖον Νίκος Καρρᾶς, Γεωργίου
Σουρῆ 5, Γαλάτσι, τηλ. 288.374.

Μπούνας Ἐμμ., Ὁδοντοτεχνίτης, Ζήνωνος 5,
τηλ. 532.114.

Ιω. Ἀδαμαντίδης, Ὑποθηκοφύλαξ Λεβαδείας
ΙΑΤΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀθαν. Μανέκας, ὡτορινολαρυγγολόγος
δόδος Καραϊσκάκη
Δημ. Κήττας Παθολόγος 28 Ὁκτωβρίου 12
Τηλ. 82-52

ΔΙΑΦΟΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Κώστας Γέγιος: «Εστιατόριον «Ἡ Κόνιτσα»